

78. заседание

Понеделник, 12 май 1924 година

(Открито отъ подпредседателя д-ръ Б. Вазовъ, въ 16 ч. 20 м.)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Отварямъ заседанието.

(Отъ заседанието сж отсъствували следнитъ народни представители: Балтовъ Никола, Баралиевъ Христо, Бояджиевъ Хасанъ-ефенди, Бурмовъ Никола, Буровъ Атанасъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Славейко, Величковъ Петко, Гиргиновъ д-ръ Александъръ, Голевъ Димитъръ Георгиевъ, Горбановъ Иванъ, Гочевъ Стефанъ, Гроздановъ Йорданъ, Гургутски Равгелъ, Деликоцевъ Цанко, Дилиновъ Минчо, Димитровъ Тодоръ, Драгановъ Пънто, Дяковъ д-ръ Цвѣтанъ, Еминовъ Бекиръ Саджъ Мехмедъ, Ивановъ Пани, Йоловъ Прокопи, Кабацкиевъ Христо, Караивановъ Иванъ, Кемилевъ Никола, Колевъ Михайлъ Момевъ, Кормановъ д-ръ Найденовъ, Косовски Георги, Кръстевъ Захари, Маджаровъ Михайлъ, Максимовъ д-ръ Никола, Мангървъ Димитъръ, Милановъ д-ръ Кънчо, Милковски Александъръ, Мишковъ Атанасъ, Михайловъ Христо, Мишайковъ Димитъръ, Найденовъ Петко, п. Николовъ Маринъ, Продановъ Господинъ, Пъевъ Георги Т., Реджовъ Григоръ, Робевъ Йосифъ, Силянввъ Христо, Симеоновъ Иванъ, Стефановъ Велико, Стефановъ Петъръ, Стояновъ Станчо, Табазовъ Димитъръ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Тодоровъ Илия, Търпановъ Петко, Урумовъ Апостолъ, Хаджиевъ Никола, Харизановъ Иванъ, Храповъ Методи и Христовъ Александъръ.)

Председателството е разрешило отпущкъ на следнитъ г. г. народни представители:

На г. д-ръ Владимиръ Такевъ — 5 дни;

На г. Иванъ Горбановъ — 2 дни;

На г. Захари Кръстевъ — 1 день;

На г. д-ръ Кънчо Милановъ — 5 дни.

Народниятъ представителъ г. Койчо Петровъ иска 10 дневенъ отпущкъ по важни домашни причини. Той е ималъ досега 30 дни отпущкъ. Трѣбва да питамя Събранието. Които отъ васъ сж съгласни да му се разрешатъ още 10 дни отпущкъ по важни домашни причини, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Пани Ивановъ, който досега е ималъ 37 дни отпущкъ, моля телеграфически да му се разреши една седмица отпущкъ. Той е страдалъ отъ тежка пневмония и по съветитъ на лѣкаритъ има нужда отъ поправка отъ 8 до 15 т. м. включително. Които отъ васъ сж съгласни да му се разреши една седмица отпущкъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Постъпило е питане отъ народния представителъ г. Михайлъ Донсузовъ до г. министра на финанситъ и г. министра на правосъдието. Въ това сж питане той казва, че пловдивскиятъ жителъ Кирилъ Добруджалиевъ изнесълъ публично още презъ м. октомврий 1923 г. нѣкакви афери, вършени презъ дружбашкия режимъ, съ които държавата била оцетена съ 4—5 милиона лева. Въ същото изложение сж изнесени и нѣкакви контрабанди, съ които също държавата била оцетена. Като главни виновници сж посочвани отъ Добруджалиевъ нѣкои висши чиновници, а именно: отъ Министерството на финанситъ д-ръ Абаджиевъ, Петъръ Стойловъ и Димчевъ. Той моля да му се отговори, да ли това е известно на г. г. министритъ. Ще се изпрати преписъ отъ това питане на г. г. министритъ, съ молба да отговорятъ.

Постъпило е питане отъ народния представителъ г. Иванъ Ковачевъ до г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве за нѣкои насилия, вършени презъ време на изборитъ. Ще се изпрати преписъ отъ това питане на г. министра, за да отговори.

Постъпило е отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда предложение за приемане на държавна служба миннитъ инженери Иванъ П. Берладинъ,

Николай Ивановитъ и други — руски подданици. Това предложение ще ви се раздаде.

Председателството е получило следното писмо отъ председателя на Пловдивския апелативенъ съдъ: (Чете) „До г. председателя на Народното събрание — София.

„Понеже съ опредѣлението на повѣрения ми съдъ под № 379 отъ 19 мартъ т. г. е постановено, што подсъдимиятъ по углавното дѣло № 473/1924 г., по описа на съда, д-ръ Никола Максимовъ отъ гр. Бургазъ, който се обвинява по същото дѣло като инициаторъ, подбудителъ и водителъ въ престѣплението по чл. 99 п. 2, въ свързка съ чл. чл. 101 и 102 отъ наказателния законъ и на когото мѣрката му за неотклонението отъ съдебното дирене била порчиствелство, да се отмѣни и въз основа на новата алинея на чл. 221 отъ углавното съдопроизводство да се замѣни съ задържане подъ стража до свършване на дѣлото и понеже сжиятъ е народенъ представителъ, то моля нареждането Ви, г. председателю, въз основа на чл. 96 отъ конституцията да се иска разрешение отъ Народното представителство за изпълнение опредѣлението на съда.

„За председателъ: Г. Юруковъ.

Подсекретаръ: Д. Антоновъ“.

На основание чл. 86 отъ правилника, азъ изпращамъ това писмо въ комисията по Министерството на правосъдието.

Споредъ алинея втора отъ сжния чл. 86, трѣбва да се опредѣли единъ срокъ за произнасяне на комисията. Азъ моля г. председателя на тази комисия да каже въ какъвъ срокъ може да се произнесе комисията.

„Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ст): Въ една седмица.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които сж съгласни комисията да се произнесе въ срокъ една седмица, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Пристѣпваме къмъ дневния редъ. Първата точка отъ дневния редъ е: второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху общия доходъ — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Петровичъ.

Н. Мушановъ (д. ст): Г. Председателю! Моля, помолете г. министра на вътрешнитъ работи да отговори на питането относително изборитъ за Софийската градска община. Става четири дни откакъ е подадено това питане и г. министърътъ на вътрешнитъ работи още не е отговорилъ. Това е единъ важенъ въпросъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. министърътъ на вътрешнитъ работи отсъствува. Азъ ще имамъ предъ видъ Вашето заявление.

П. Петковъ (з): И нашата група има депозиранъ цѣла дузина питаня. Кога ще се отговори и на тѣхъ?

П. Алевъ (с. д): Г. председателю! Въ това отношение никакъ не се спазва правилникътъ отъ г. г. министритъ. Има питаня, подадени отъ преди месецъ и повече време, но още не се отговари.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Едва ли има другъ Парламентъ, въ който правилникътъ да се е спазвалъ толкова много по отношение на питанята.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ ще помоля г. г. министритъ да отговорятъ.

П. Петрович (д. ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ ще се изказа още отначало за новия законопроектъ за данъка върху общия доходъ, макаръ че той е преходенъ, тъй като Министерството на финанситѣ ще се занимава съ бюджета данъчна система, която най-добре подхожда и може да се приложи у насъ.

Цельта на новия законопроектъ е да се премахнатъ две главни неправди: първо, неподходящия данъкъ върху земеделското население, и второ, конфискационната система при облагане на другитѣ доходи.

За премахването на неподходящия данъкъ върху селското население азъ мисля, че две мнения не може да има, но само защото напето земеделско население не може да изпълни предписанията на този законъ (при съставянето на една декларация по този законъ и много външности се намира въ затруднение), но защото така, както той бѣше прилаганъ и както бѣше окарнкатуренъ, бѣше действително единъ тормозъ за земеделското население. Норматѣ, които ви се четоха тукъ, сж достатъчни, за да видите, че този данъкъ не представляваше вече подоходенъ данъкъ, а бѣше по-скоро единъ личенъ, индивидуаленъ данъкъ, който се налагаше по волята и решенията на нѣколко сив комисии, които прилагаше този законъ чрезъ опредѣляне на всевъзможни норми, така както комисията намѣри, че трѣбва да бѣде нормиранъ този данъкъ.

Нѣма да се простирамъ надълго върху този въпросъ, защото той бѣше добре аргументиранъ отъ г. Петко Стояновъ. Този данъкъ е невъзможенъ при туй положение. Цельта или мисълта на първия съставителъ на закона за данъка върху общия доходъ не е тази: да се опредѣлятъ приходитѣ отъ комисии, а да се намѣри съзнание въ самия данъкоплатецъ, да си извази той своитѣ приходи добросъвестно, съобразно съ действителността. Това обаче не се получи, а се получи тѣкмо обратното — едно партизанско преследване, едно преследване на не наши и едно благодетелстване на наши. Не единъ, два и петъ сж случаи, дето ще намѣрите резолюция на министри и на други висши администратори, съ които се нареджа, че на единъ си данъкътъ трѣбва да бѣде толкозъ, а на единъ си толкозъ. По таквъ начинъ се получи една окарнкатурена форма на подоходенъ данъкъ, какъвто въ нискоя държава на свѣта нѣма.

Вториятъ мотивъ за отмиъненieto на неподходящия данъкъ за селското население, който споредъ мене е тоже важенъ, е, че нашата администрация не е пригодена да може да контролира и да ревизира, кръгло, една милионъ декларация. Това е вѣрно. Благодарение на това грамадно количество декларация се създаде една анархия, единъ начинъ на облагане, който по-скоро може да се дължи или на чувствата, които питае, този, който върши облагането по заповѣдъ на своя началникъ, или на случайността — ако се хване този, който се мисли, че е укрилъ дохода си. Ето защо по отношение на земеделското население, на земеделскитѣ стопанства мене ми се струва, че много правилно е да се повърнемъ къмъ поземелния данъкъ. Той може да не ни дава тази абсолютна справедливостъ, която дава въ културнитѣ държави неподходящия данъкъ, но релативно той ще ни даде това, което нашето население може да даде като данъкъ на държавата. Въ този законопроектъ се предвижда, че само земеделскитѣ стопанства съ всичкитѣ си отрасли не плащатъ подоходенъ данъкъ, а ще плащатъ поземеленъ. Ако единъ земеделецъ, вѣнъ отъ нивата, вѣнъ отъ добитѣкъ къмъ стопанството, има мелница, кръчма или други посторонни приходи, той е длъженъ да ги декларира, а омиънъ земеделецъ, който нѣма подобни посторонни приходи, не е длъженъ да обременява финансовата администрация съ декларация за приходи, които нѣма. По таквъ начинъ отъ единъ милионъ, кръгло, декларация наша финансовата администрация ще има да се справи съ не повече отъ 100, а може би и 80 хиляди декларация, нѣщо което, споредъ менъ, е поносимо и за тѣй лошо сглюбената наша финансовата администрация.

Другата неправда, която се премахва както ви казахъ, бѣше конфискационната система при облагането на другитѣ приходи. Споредъ таблицата, почва се съ 3% и се свършва съ 40%, върху които се прибавя 100% връхнини, а сега споредъ новия законопроектъ — 78%. Така дохаждаме до положението, че ако се декларира повече отъ единъ милионъ и половина или два милиона лева приходъ, ще трѣбва да се обложи съ данъкъ равенъ на повече отъ 60% отъ прихода. Това даде единъ отрицателенъ резултатъ, който азъ съмъ далечъ отъ да го оправдая защото, споредъ менъ, който живѣе въ тази страна при каквито и да е условия, при каквото и да е управление, е длъженъ да

се подчинява на законитѣ въ страната. За менъ не може да представлява оправдание това, че облагането е конфискационно или е нормално; за менъ важи едно: когато живѣе въ една държава, ще трѣбва да изпълнявате нейнитѣ закони. Но както щете, човѣктъ си остава човѣкъ и ще се мъчи да се брани отъ таква законоположение, което почти конфискува неговитѣ приходи. Това още не е злото. Може би у насъ въ България, въ извѣстни години държавата да бѣде заставена да наложи известенъ тежъкъ данъкъ върху своитѣ подданици, отъ което и сѣлсво не да бъдатъ тѣ. Но какви сж резултатитѣ за държавата? Споредъ менъ негативни, защото съ таква облагания, каквито сж предвидени въ старитѣ таблици, за голѣмо съжаление, сж обложени голѣмата частъ отъ мѣстнитѣ фирми, а външнитѣ, подъ единъ или другъ предлогъ, по единъ или другъ начинъ избѣгватъ това облагане и въ края на крайщата се получава, че здравитѣ български елементи, които има задължението да се бори и да пази народната търговия, народнитѣ финансии, ако щете производството, които има да се бори съ много други външни елементи, се намира въ таква положение, че не може да се брани, защото той ще бѣде подтиснатъ, а неговия конкурентъ, чужденцитѣ — не. Азъ познавамъ таква случаи: българскитѣ фирми днесъ плащатъ данъкъ на държавата напр. 7, 8, 10 лева на килограмъ тютюнъ, а чуждестранни фирми плащатъ само 50 или 20 стотинки. По таквъ начинъ една българска фирма се намира подъ натиска на конкурентната, която може да ѝ приори една чуждестранна фирма. Съ това не искамъ да откажа ползата отъ чуждия капиталъ, напротивъ, азъ съмъ казвалъ и сега казвамъ, че той е добре дошелъ, но той неврѣмѣно трѣбва да носи равна тежоба съ мѣстния капиталъ. Мене ми се струва, че въ всички правови държави единственото нѣщо, което може да иска една чужда държава, е: нейнитѣ подданици да не бъдатъ по-лошо третираны отъ мѣстнитѣ подданици и, ако имъ се даде туй право да бъдатъ третираны като мѣстнитѣ подданици, тѣ се считатъ вече за благодетелствувачи.

Тази конфискационна система има своя негативенъ характеръ и своя негативенъ резултатъ и въ друго отношение — премахва се стимулътъ да се работи. Разходитѣ, които ще бъдатъ признати отъ финансовитѣ власти като присъжни на предприятието и се спадатъ отъ приходитѣ, се увеличаватъ безразборно и по таквъ начинъ националното богатство се прахосва.

Азъ ще ви прочета нѣколко таблици, за да видите до какъвъ абсурдъ е стигнала нашата данъчна система. Презъ 1920/1921 г., безъ София, съ приходъ до 20.000 л. имаме 90% отъ данъкоплатцитѣ; съ приходъ до 30.000 л. — кръгло 4%; до 40.000 л. — 3% до 50.000 л. — 1.8%; отъ 50.000 л. нагоре спада на 0.17% — значи по-малко отъ $\frac{1}{6}$ отъ единичната; а щомъ стидете надъ 100.000 л. спада на 0.14%, значи подъ $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{6}$ отъ единичната; отъ 100.000 до 200.000 л. — 0.05%; отъ 200.000 до 250.000 л. — 0.01; отъ 350.000 до 400.000 — 0.01% или всичко 24 души отъ кръгло 700 хиляди данъкоплатци; отъ 400 до 500.000 л. — 20 души; до 600.000 л. сж платили само 6 души; до 800.000 л. — 10 души; до 1.000.000 — 4 души и надъ 1.000.000 л. сжщо 4 души. Въ 1923 г. процентътъ на данъкоплатцитѣ съ приходъ до 20.000 л. се намалѣва на 81% и нѣщо, кръгло 82%; до 30.000 л. — 15% кръгло; до 1.000.000 л. — имаме само двама души и надъ единъ милионъ и половина и два милиона лева — само двама души. Имамъ и таблица за София, която далечъ не се различава отъ тази. Таблицата заедно съ София ни дава 480.000.000 л. приходъ, отъ който, ако спаднемъ 340.000.000 л. отъ поземеленъ данъкъ, остава единъ кръгълъ приходенъ отъ 140.000.000 л. за облагане съ подоходенъ данъкъ безъ обичайнитѣ: Дупница, Орѣховска и Врачанска, които не знаемъ защо не сж могли да дадатъ сведения. Отъ тѣзи данни ще се види, че данъкоплатцитѣ или пъкъ администрацията далечъ не сж си изпълнили дълга, за да се получатъ омиънъ приходи които държавата имаше право да получи. Задавамъ си въпросъ: на какво се дължи това? Отговарямъ: безспорно това се дължи на лошата администрация и на нашата култура. Но безспорно и на друго — на самозащитата на всички слоеве на обществото срещу този конфискационенъ режимъ върху печалбитѣ. Ето защо, въ комисията на Висшия стопански съветъ бѣше се приела една таблица, която, ако и да не се различава много отъ тази, която се прокарва въ законопроектъ, бѣше горе-долу справедлива. Таа таблица вмѣсто до 40%, стигаше до 23%, като заедно съ връхнинитѣ се набиралъ кръгло до 40%, съ които се облагаша съвършено високи доходи, които у насъ почти не съществуваатъ. Доколкото азъ зная отъ съставителитѣ на закона за данъка върху общия доходъ, идеята бѣше не да се създаде единъ редо-

венъ данъкъ, а да се създаде единъ данъкъ върху свръхпечалобитъ, върху излишциятъ тѣй да се каже. И въ закона въ началото — говоря за 1918 г. — бѣше предвиденъ единъ необлагаемъ екзистенциъ минимумъ, отъ 3.000 л. годишно, който днесъ представлява 75 хиляди лева книжни. Това разбирамъ, да облагамъ върховете, които не ще увредятъ енергията. Но да облагамъ приходъ отъ 200 хиляди лева, съ 16%, плюсъ върхушнитъ, всичко 32%, безъ да държимъ сметка за минималнитъ нужди на този, който изработва, този приходъ, това значи или да го накарашъ да го крие, както се случва сега, или да го накарашъ да бездействува — а и едното, и другото е вредно.

Въ първоначалния законопроектъ се предвиждаше, да глѣятъ върху приходитъ отъ танциеми, дивиденди, заплати и други въ частни учреждения да се събира въ самитъ учреждения. Тази идея се прокара и въ първоначалната комисия, макаръ че нѣкои отъ членоветъ на комисията не бѣха съгласни. Азъ не можахъ да взема участие въ заседанието на парламентарната комисия, тогояко то се състои презъ ваканционното време, което споредъ мене не бѣше редовно, но тамъ се каза, че това не можело да стане, понеже ще се наруши принципа на прогресията и на рентабилността. Отъ гледна точка на системата на подоходния данъкъ това е вѣрно, но ако ние предвиждаме данъкътъ върху танциемитъ, дивидентитъ, заплатитъ и пр. да се събира отъ самитъ дружества, банки, индустриални заведения и пр., то бѣше, защото бѣхме сигурни, че при тази система нѣма да има нито единъ приходъ необложенъ, тѣй като въ баланситъ, които банцитъ публикуватъ, тѣ сж длъжни да обявятъ и дивидентитъ, и танциемитъ, и заплатитъ и всичко, както предвижда законътъ. И тогава финансовата администрация нѣма друга функция да изпълнява, освенъ да изиска, споредъ представения въ окръжния съдъ и публикуванъ въ „Държавенъ вострикъ“ балансъ, да ѝ се предаде данъка върху тѣзи приходи.

Не съмъ противъ мнението на тѣзи, които намираха, че несправедливо е прокарана тази система, стига да се намѣри начинъ да се вземе напълно данъка върху всички тия приходи. Защото отъ таблицата, която ви четохъ, вие виждате, че 90% отъ данъкоплатитъ сж съ доходъ до 20.000 л., значи не сж засегнати нито танциемитъ, нито дивидентитъ, нито заплатитъ на голѣмитъ директори, делегати и пр. Значи въ сжщностъ приходитъ отъ данъка не само нѣма да пострадатъ, но като се вземе предъ видъ, че ще се получи напълно данъка върху всички тия доходи, тѣ ще се увеличатъ. При прогресията нѣма да получимъ нито 30%, тѣй като всѣки, който получава танциеми и дивиденди, може да ги укрие; когато дойде да ги покаже въ общия сж доходъ, той ще покаже само 30% или нѣма да покаже нищо. И по такъвъ начинъ нѣма да получимъ напълно онова, което ще получимъ, когато се застави банката, дружеството, индустриалното предприятие да стане агентъ и да събира данъка отъ всички тия, които получаватъ възнаграждение, дивиденди, танциеми или други приходи. Като мислѣхъ надъто, казахъ си: най-после, ако Народното събрание реши, че принципътъ на прогресията се нарушава, какво трѣбва да направимъ, за да можемъ да запазимъ едното и другото: да получимъ напълно данъка и да запазимъ прогресията. Има два начина: или въ закона ще се предвиди едно положение, че онези, които ще плаща данъкъ за такива приходи отъ дружества, банки и пр., ще трѣбва да объяви въ своята декларация съ една забележка, че е платилъ данъкъ за такива приходи, която забележка да се има предъ видъ при изчислениято на прогресията и рентабилността, или пъкъ да заставимъ всички дружества, банки и пр. да представляватъ ведомости за всичко, което сж изплатили на своитъ чиновници, на своитъ управители, на своитъ акционери. Но питамъ се азъ: ако това стане отъ хиляди дружества, ще има ли възможностъ нашата администрация да провери тѣзи данни? И ако не може да провери, нѣма ли да създаде този начинъ на декларирането на доходитъ нови способи за унищожение на тия данни или за злоупотребление съ властта? Това е единъ въпросъ, който, споредъ мене, трѣбва да се обмисли добре. Въ всѣки случай ние не трѣбва да изпуснемъ пантомното, за да търсимъ дивото. Този начинъ, който ние предвиждаме, е начинътъ, по който поне сме сигурни, че ще вземемъ напълно данъка върху всички приходи. 7% ли ще бѣде, 9% ли, 12% ли или 15%, то е въпросъ на преценка. Въ всѣки случай, данъктъ е сигуренъ напълно, защото, както ви казахъ и по-рано, никой не може да укрие, когато има отговорностъ за плащането на данъка самото

учреждение, било банка, било дружество, било търговско или индустриално предприятие. Азъ бихъ възприелъ и втория начинъ на деклариране, ако това се възприеме отъ Народното събрание, но мене ми се струва, че въобще този въпросъ подлежи на едно ново обмисляне отъ комисията, защото той е единъ голѣмъ въпросъ, касае се до това, ще получимъ ли 20—30—40 милиона лева повече или по-малко. Въ всѣки случай, обаче, ние трѣбва да предвидимъ известни наказателни постановления въ закона за подоходния данъкъ по отношение на декларирането. Ако се приеме първиятъ начинъ, този, който комисията въ Висшия стопански съветъ прѣе, азъ поддържамъ че танциемитъ и дивидентитъ не могатъ да се укриватъ. Нѣмамъ разписки, но имамъ данни, че тѣ сега се укриватъ, и таблицата, която тукъ ви четохъ, показва, че се укриватъ. Има директори, които получаватъ по 1—2—3 милиона лева заплати, танциеми и пр. годишно, но не виждаме въ таблицитъ да фигуриратъ тѣзи милиони. Азъ бихъ искалъ да се предвиди въ закона наказателна санкция и за управителния съветъ, и за дирекцията, и за счетоводителя, и дори за контролъора, ако има такъвъ въ нѣкое частно учреждение, въ случай, че тѣ укриватъ доходитъ отъ този родъ. По такъвъ начинъ ние ще можемъ да засегнемъ всички данъкоплатитъ отъ тази категория — директори, акционери, делегати членове на управителенъ съветъ и пр. и пр.

Казахъ и по-рано — не знамъ, дали трѣбва да го повторя — че при старото облагане по досегашния законъ сж константирани нѣкъ редъ укривания на печалби. Мисля, че върху това не можемъ сега да се повърнемъ, защото единъ пътъ миналъ срокътъ, минати всички инстанции и данъктъ заплатенъ — той е вече узаконенъ. Но ако по законодателенъ редъ съ новия законъ може да се направи нѣщо, съгласенъ съмъ да се направи. Защото, както щете, по това сж стотици милиони пари, съ които можеме да се допринесе много било за намаляние на сѣкютюрията, било за подобрене положението на чиновническия персоналъ и пр. и пр. Това, обаче, е само въпросъ, който азъ повдигамъ. Отъ компетентностъ на съответния министъръ е да го повдигне, ако намѣри за добре.

Къмъ чл. 10 отъ закона се прибавя забележка: III съ следното съдържание: (Чете) „Доходътъ на лица, търгувачи подъ свои еднолични или дружествени фирми (събирателни и командитни дружества), които се занимаватъ съ износъ на мѣстни произведения, макаръ и да сж декларирали, че работятъ на комиссионни начала за сметка на чуждестранни фирми и дружества, се прѣсметъ по възкашни белези (главно капитала и оборота) въ сравнение съ други лица и фирми, занимаващи се съ сѣщия видъ износна търговия“. Тази нова забележка е една отъ най-важнитъ, защото много отъ чуждитъ фирми, ако не всички, днесъ декларираатъ върху базата на това, че тѣ тукъ не сж нищо друго, освенъ представители на чужди фирми. Имаме дори случай съ една фирма, която е декларирала, че получава 50 ст. комисииона на килограмъ тютюнъ, значи една четвъртъ отъ това, което получава единъ обикновенъ комисиионеръ въ страната. Никой комисиионеръ въ страната, който купува за чуждитъ фирми тютюна въ Дякумая въ Дунавца и пр., не работи съ комисииона по-малка отъ 1—2 л. на килограмъ. А той, купувачътъ-чужденецъ, дава декларация, че неговиятъ господаръ — който, споредъ мене, не съществува — му плаща 50 ст. на килограмъ тютюнъ, купенъ въ България. Има и такива случаи: фирма, която днесъ се именува X и се облага съ данъкъ като акционерно дружество, втората година се преименува, става друга фирма Y — пакъ акционерно дружество и когато финансовата властъ ѝ поиска изплащане данъкъ за миналата година, ще каже: „Търсете онова, акционерно дружество, ние ѣвмеме нищо общо съ него“. Третата година пъкъ се преименува съ друго име. И по такъвъ начинъ финансовата администрация се намира предъ положение да не може да събере дори и малкото данъкъ, който е опредѣленъ отъ финансовитъ органи. Това е фактъ.

М. Донсузовъ (с. д.): Това говори за българската буржоазия каква е.

П. Петровичъ (д. ст.): Не е българската. Вие имате едно криво понятие за българската буржоазия.

М. Донсузовъ (с. д.): Че е много добра!

П. Петровичъ (д. ст.): Азъ се изказахъ много ясно. Азъ казвамъ всичко това съ болка на сърце, ако и съ рискъ, че утре ще ме ругаятъ.

М. Донсузовъ (с. д.): Трѣбва да посочите средства да може да се вземе данъкътъ.

П. Петрович (д. ст.): Ще ги посочите вие всички.

М. Донсузов (с. д.): Онзи, който е на полето, на когото капиталът е ачикъ, взема му се точно, а онзи, който има гефтери, не може да му се вземе.

П. Петрович (д. ст.): Тъ сж чужденци.

М. Донсузов (с. д.): Има и българи.

П. Петрович (д. ст.): Достатъчно е, че азъ ги откривамъ, а вие тукъ, въ Народното събрание — нали сте членове на това Събрание — директе начинът да ги намъримъ. Ако имате и вие такива факти, дайте ги. Азъ мисля, че г. министърът на финансите ще се помъжи да уреди въпроса. Азъ съмъ увъртенъ, че той не протезира такива хора. Ако сте ме слушали, азъ говорихъ вече какъ да се вземе данъкътъ отъ дивидентитъ, танциемитъ и пр.; сега ще говоря и за други средства.

Съ тая нова забележка III кълмъ чл. 10 се цели да не се позволи на нискоя фирма да каже, че работи за смътка напр. на X или Y въ Парижъ. Искаме да ги натиснемъ да плащатъ поне толкова, колкото плаща всъки български гражданинъ. Това е осветено въ всички международни договори, и най-много, което могатъ да искатъ чужденците у насъ, то е само това, да бъдатъ третирани наравно съ българитъ, повече не могатъ да искатъ. Е добре, тамъ вече трѣбва да се намѣси и способността на администрацията. Азъ, ако бихъ билъ началникъ на отдѣлението за прѣвѣнитъ данъци, бихъ предварително си направилъ смѣтката какво може да се получи накрая на годината напр. отъ тютюна. Тази смѣтка може да се направи, защото тютюнътъ е борсовъ артикулъ, знае се, че се купува напр. въ Джумая по толкова, въ Дупница по толкова и се продава напр. на чехската релжия по толкова и пр. Разлика въ пре-смѣтанията може да има 15—20%, но все ще се приближа до истината и нѣма да приема фирмата X да ми декларира, че вмѣсто 200 или 100 милиона лева е спечелила единъ или два милиона лева. На такава фирма ще ѝ кажа, че това е невѣрно. Ще отида по-нататъкъ, ще ѝ кажа: твоитъ данни за мене не сж важни, азъ имамъ тѣзи и тѣзи данни, и всички други български фирми даватъ тѣзи и тѣзи данни. Неоспоримо е този, който управлява отдѣлението за прѣвѣнитъ данъци, да има единъ планъ за цѣлата работа. Тъ сж 4—5 износни артикули, на които той може да следи цената. Ако азъ бихъ билъ началникъ на отдѣлението, нѣма да се съглася, щото една банкова фирма, която има 500—600—700 милиона лева влогове, да ми представи въ края на годината, че има приходъ 2 милиона лева. Това е невъзможно. Понеже базата на всѣка банковска операция показва една разлика отъ 4—5% между лихвата на влоговетъ и лихвата на пласмента, азъ ще знамъ какъвъ е приходътъ на тая банка горе-долу — съ една разлика отъ 10—20—30%, а не съ 90% разлика, както сега е въ повечето случаи. Недейте ме кара да се подчертавамъ насъ съ примѣри, защото у насъ е неприятно да се приказва за чужди фирми.

Н. Славов (с. д.): Нека тукъ се констатира туй, за да разбератъ и нашитъ, че става въпросъ въ Камарата.

П. Петрович (д. ст.): Въ всѣки случай отъ финансовата администрация зависи, ако не изключително, то много, за да може да достигне до максимума на туй, което данъкоплатецътъ трѣбва да плаща. Туй туй не го е достигнала. Азъ не говоря, че тия, които деклариратъ приходъ до 20,000, до 30,000 л., не укриватъ. И тамъ има нѣкои пъхове, които укриватъ. Но когато дойдемъ да констатираме, че 90% отъ всичкитъ данъкоплатци деклариратъ до 20,000 л., и ако се приеме идеята на г. Ляпчевъ, че единъ екзистенцъ минимумъ трѣбва да се освободи отъ подоходенъ данъкъ, ще трѣбва да се премахне съвършено този данъкъ, защото доходъ отъ 20,000 л. годишно, то значи около 1,500 л. месечно. Ето защо казвамъ, че администрацията трѣбва да се нагоди по начинъ, за да може да има единъ ефикасенъ контролъ; не само формално да види, дали балансътъ е публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, дали има гербова марка и дали е подписанъ отъ управителния съветъ, но да има събрание данни и за себе си. Началникътъ на отдѣлението трѣбва да знае какво значи днесъ тютюневъ експортъ, какво значи днесъ житарски експортъ, какво значи днесъ банкова операция, какво значи днесъ индустрия и пр. Ние сме държава, на която деветъ десети отъ износната търговия е въ 4—5 пера: яйца, пашкули, кожа, жито, тютюнъ и пр. Ами азъ мога да ви направя

веднага смѣтката. Не трѣбва много голѣмъ умъ и много хора за да го узнаемъ, само съ единъ добъръ информаторъ ще го узнаемъ веднага. И ако ние правилно обложимъ тѣзи, които могатъ да плащатъ, ще получимъ ония резултати, които ѝ азъ, и ние, и вие искате; ще увеличимъ прихода отъ прѣвѣнитъ данъци, за да можемъ да намалимъ ковенитъ, та да дойдемъ по-сетне до пообогняването на живота и пр. Това е то.

Азъ намирамъ, че досегашната система на събиране данъци е една система — какъ да кажа — на довѣрие, или пъкъ въ другъ случай, на преследване. Или ще имашъ довѣрие въ този, който е подалъ декларацията, довѣрие спечелено по другъ начинъ, или ще го преследвашъ по партизански причини, както е било въ миналия режимъ. Мене ми се спрува, че съ новия законопроектъ ние постигаме една главна целъ: намаляване работата на фискалната администрация, която бѣше безцелно и безсмислено обременена съ разглеждането на единъ милионъ декларации. Сега тя ще разглежда 50—60—70 хиляди декларации, които ще има възможностъ да разгледа по-добре. Тя ще има възможностъ да следи прихода отъ всѣка една търговия по отблъзна; тя ще може да установи още въ началото, при получаването на декларациятъ, своя планъ на действие. Ако ние премахнемъ и конфискационната система, ние ще получимъ, ако не абсолютна, то сигурно по-голяма добросъвестностъ отъ всичкитъ данъкоплатци.

Въ заключение азъ намирамъ, че ще трѣбва да се приеме това, което е прогарано за земеделското стопанство. Ще трѣбва, обаче, да се приеме тази таблица за облагането на градското население, която се прие въ комисията на Висшия стопански съветъ. Ще трѣбва да се приеме това, което казахъ по отношение събирането на данъцитъ върху танциемитъ, дивидентитъ и пр., или пъкъ да се намѣри, ако е възможно, начинъ, за да могатъ дружествата и банцитъ, подъ отговорностъ на своитъ управителни съвети, да даватъ ведомости на финансовитъ власти за туй, което тѣ сж изплатили презъ годината на своитъ служители. Трѣбва да се обмисли, обаче, дали е възможно на финансовата администрация да се справи съ този материалъ и по подадената декларация отъ X да види, дали той е вписалъ танциемитъ, дивидентитъ и пр. Практически погледнато на въпроса, азъ бихъ се задоволилъ да взема напълно туй, което ще взема, направо отъ банцитъ, направо отъ дружествата, направо отъ търговскитъ предприятия, подъ страхъ на отговорностъ за самитъ банки, дружества и пр. Въпросътъ за правилното събиране на данъцитъ отъ всички съсловия, е въпросъ на уреждане на финансовата организация, на финансовата властъ, за да може тя предварително да знае стопанското положение на страната, да може предварително да знае кое съсловие какви приходи може да добие, за да може още отъ началото, преди да постѣпятъ декларациитъ, да знае горе-долу кой може да я излъже и кой може да я подведе, за да може да напипа още отъ началото, дали той е правилно деклариранъ или не. Какъ ще оправдаете вие една финансова администрация, която получава отъ картела на Съединенитъ тютюневи фабрики 18 милиона данъкъ, а отъ X чуждо дружество, което е работило и получило два лѣти повече приходъ, получава 300 хиляди лева данъкъ? Тя е или невежествена, или не е почтена. Ами че то е ясно. Тя вижда, че Картелътъ е работилъ и изнесълъ толкова милиона килограма тютюнъ за толкова и толкова милиона лева и го облага съ единъ данъкъ, а фирмата X, която е работила и спечелила три лѣти повече отъ Картела, отъ нея взема по-малко данъкъ. Ето къде администрацията трѣбва да бѣде будна и къде тя трѣбва да действа по начинъ, за да може да хване за ухото всички тѣзи, които гледатъ да избегнатъ задълженията си по закона за данъка върху общия доходъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Пядаревъ.

Н. Пядаревъ (д. ст.): (Отъ трибуната). Г. г. народни представители! Взехъ думата по този законопроектъ за да излъция единъ дъгъкъ къмъ управлението. Ако този законопроектъ бѣше разглежданъ по принципъ, на първо четене, щѣха да се избегнатъ излишни дебати днесъ, защото нѣмаше да се смѣта или да се допуска отъ тази трибуна, че комисията, която е разглеждала законопроектъ, не е имала предъ видъ всички отъзи принципи, върху които се спрѣха при разглеждането на законопроектъ сега на второ четене.

Вѣрно е, че данъкътъ върху общия доходъ по принципъ е единъ съвършенъ данъкъ, данъкъ на пълна справед-

ливост. Това го съзнават всички онѝзи, които сѫ работили въ комисията, а и онѝзи, които сѫ създали първоначалния законопроектъ; това го съзнава, убеденъ съмъ, и г. министърътъ на финансите, който е внесълъ законопроекта за разглеждане. Азъ зная много добре, че когато ставаше въпросъ въ едно събрание на народни представители за този данѣкъ, данѣка върху общия доходъ, г. министърътъ на финансите като подчерта, че му сѫ известни всички онѝзи недоволства, паразени противъ този данѣкъ, но че отъ това не следва, че данѣкътъ трѣбва да се измѣни или отмѣни, тогава напълно съгласни бѣха всички — защото всичкитѣ бѣха стоворни стоворности — че макаръ законътъ да е по принципъ добъръ, данѣкътъ да е справедливъ, но въ неговото приложение, въ неговитѣ резултати той толкова несправедливъ се е показалъ, даже опасенъ, че онова негодувание, което се създава долу, въ масата, въ народа, въ данѣкоплатцитѣ противъ сего, би трѣбвало да извика вниманието на правителството и на управлението. И когато правителството чализа съ този законопроектъ, то не че не съзнава, не че не иска да подчертае справедливостта на данѣка върху общия доходъ, но иска да се съобрази съ едно фактическо положение, а то е, че, въ прилагането на този законъ, въ получаване на резултати отъ тѣзи принципи, ние сме дошли до едно много лошо положение. Този данѣкъ се гледа отъ данѣкоплатцитѣ, отъ тѣзи, които сѫ подложени на него долу въ селата, като единъ много тежѣкъ и несправедливъ данѣкъ. И не може въ една страна като нашата, съ управление демократическо, да не се държи смѣтка за настроението не — за убеждението, за разбирането на народа, на данѣкоплатцитѣ. Презъ м. февруарий г. министърътъ внесе законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за данѣка върху общия доходъ. Въ този законопроектъ той не засѣгаше промѣната на този законъ тъй, както го засѣга сега съ новия законопроектъ отъ мартъ месецъ, защото аслъ правителството е смѣтало, че този данѣкъ трѣбва да го има тъй, както е предвиденъ изобщо, въ принципитѣ му още първоначално. Но народното представителство, изразителъ на негодуването, което скъпствува долу въ данѣкоплатцитѣ, наложи, може да се каже, на правителството да излѣзе съ това измѣнение. И тогава, когато се решаваше този въпросъ отъ народното представителство, когато се искаше съгласието на правителството — ако паметьта ме не лъже, и това се помъчило да го провѣря — г. Петко Стояновъ съзнаваше тогава много добре силата на туй негодувание и той самъ поддържаше, че не може да остане този данѣкъ и за селянитѣ.

П. Стояновъ (д. сг.): Не е вѣрно това, никога не съмъ казвалъ подобно нѣщо.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Г. Стояновъ! По този въпросъ въ парламентарната група ставаха голѣми разисквания и Вие вземахте думата.

П. Стояновъ (д. сг.): Никога. Всекога съмъ защищавалъ прогресивно-подоходното облагане. Никога концесия не съмъ правилъ нѣкъде и нѣкога.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Вие сами изразявахте онова негодувание, което имаше долу, въ селата, и предавахте какво е ставало въ Бѣлослатинско.

П. Стояновъ (д. сг.): Точно това говорихъ тукъ отъ трибуната, че съмъ за прогресивно подоходното облагане.

Н. Пждаревъ (д. сг.): Както и да е. — Подъ този натискъ на общественото мнение, на народно желание, правителството се явява съ този законопроектъ. И сега ние ще трѣбва да създаваме тукъ, отъ тази трибуна, отъ този законопроектъ козъ противъ управлението и да кажемъ, че се постѣпва много бързо, много леко, съ промѣняването на единъ законъ, на единъ принципъ, на единъ такъвъ съвършенъ данѣкъ, какъвто е данѣкътъ върху общия доходъ!

Г. г. народни представители! Когато ще трѣбва нѣкоя идея да назрѣе, разбирамъ да не се работи прибързано, да се иска много време, за да ѝ се даде възможностъ да назрѣе, защото, казано е, времето не търпи туй, което е направено безъ него. Но когато ние имате една идея назрѣла и се иска само приложението ѝ, да казвате, че правителство, че Народно събрание, че комисия бързала, като прокарва тази идея, азъ смѣтамъ, че ние отиваме да рушимъ основитѣ, върху които стоимъ при управлението въ тая страна — демократизмътъ въ тази държава. Ко-

гато забавимъ прилагането на тази идея, ние, вмѣсто успокоение, ще създаваме негодувание, а отъ това ние трѣбва да се пазимъ, отъ това ние трѣбва да отбѣгваме; особено времената, които преживяваме днесъ, ни налагатъ да се съобразяваме съ това настроение тамъ долу.

Каза се, че ние не сме зачитали земеделското съсловие, когато съ два члена отъ законопроекта се разреша въпросътъ. Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че ние зачитаме това съсловие, ние зачитаме данѣкоплатцитѣ съ това, като имъ донасяме успокоение, безъ да търсимъ съ колко члена отъ законопроекта се донася това успокоение. И азъ смѣтамъ, че не количеството на членоветѣ важи въ този законопроектъ, а създава ли се нѣщо опредѣлено, установено въ него. И когато ние казваме, или се казва въ законопроекта, стариятъ данѣкъ върху земитѣ се възстановява тъй, както е билъ той въ 1921/1922 г., какво повече има нужда да се каже, за да се разбере какви данѣци ще плащатъ земеделцитѣ, ще плащатъ непокрититѣ недвижими имоти? Отъ повече законодателствуване нѣма нужда, когато се възстановява единъ установенъ вече данѣкъ и когато боравимъ съ единъ данѣкъ, който е одобренъ и възприетъ отъ населението. Ето защо азъ смѣтамъ, че такъвъ единъ упрѣкъ бѣше съвършено не на мѣстото си.

Трѣбва да съжаляваме, г. г. народни представители, че нашата страна преживя такава условия на животъ, щото да бждемъ принудени да измѣняваме закона за данѣка върху общия доходъ. Но въ какво е виновно днешното управление, въ какво е виновна днешната Камара, когато ще прокарва това законодателство, ако онѝзи, които имаха дългъ да приложатъ този законъ, да преживѣятъ онова време, което е нужно за възприемане на тѣзи нови постановления, за асимилирането на новия законъ, които прилагаха този законъ презъ последнитѣ нѣколко години, съвършено не се интересуваха отъ резултатитѣ на този законъ, а гледаха да политиканствуватъ съ него не — да партизанствуватъ? И нѣма защо да ни бжде чудно, ако данѣкоплатецътъ бѣга сега отъ този законъ не за това, защото той му налага много данѣкъ, не защото той го обременява съ много данѣкъ, но затова, защото го поставя подъ едни формалности, които даватъ възможностъ за най-голѣми произволи. И каквито и мѣрки да взема законодателтъ за прилагане на закона, щомъ се манипулира съ сѣщата администрация, макаръ и да има обективни условия, каквито г. Стояновъ иска, за опредѣляне на данѣка на всѣко лице поотдѣлно, данѣкоплатецътъ, ако не днесъ, утре ще бжде изложенъ на сѣщитѣ онѝзи рискове и произволи, на каквито бѣше подложенъ до 9 юний.

Азъ си спомнямъ речта на г. Минчо Дилановъ тукъ, отъ тази трибуна, когато се разглеждаше бюджетпроекта, спомнямъ си какъ той правѣше остри критики противъ правителството, което искало да премахне закона за общия данѣкъ върху непокрититѣ недвижими имоти, да го не прилага на земеделцитѣ производители. Той плачеше за това, че единъ такъвъ добъръ данѣкъ, прокаранъ отъ управлението на дружбашитѣ, днесъ ние ще го премахнемъ и ще влошимъ положението на земеделцеца.

Г. г. народни представители! Повикътъ противъ този данѣкъ е общъ, но за да бжде този повикъ общъ, виновати сѫ тѣзи, които го прилагаха — приятелитѣ на г. Минчо Дилановъ, управнитѣ до 9 юний. Когато една законодателна система дава възможностъ на единъ председателъ на Народното събрание, на единъ Недѣлко Атанасовъ, да отиде въ нѣкои общини, да отиде въ нѣкои финансови управления, да вземе списъка на данѣкоплатцитѣ и срещу опредѣлената отъ комисията сума той самъ — като председателъ на Народното събрание — да заличи тая сума и да турне единъ произволенъ, отъ него опредѣленъ данѣкъ; когато по такъвъ начинъ може да се облагодетелствува единъ партизанинъ за смѣтка на другитѣ данѣкоплатци, вие можете ли да се чудите, че такова голѣмо негодуване се е зародило въ населението, между данѣкоплатцитѣ, противъ единъ данѣкъ, който въ принципитѣ си е справедливъ, затова защото желае да установи едно равномерно разпредѣление на държавнитѣ и обществени тежести?

Предъ мене е списъка на Петокладенската община за данѣка върху общия доходъ презъ 1921/1922 г. Комисията опредѣлила данѣцитѣ, но г. Недѣлко Атанасовъ намѣрилъ за нужно на номеръ 121 отъ тоя списъкъ, на нѣкой си Михаилъ Костадиновъ, да заличи данѣка 695 л. и да го опредѣли на 260 л.; на номеръ 135, на нѣкой си Хри-

стовъ, да заличи данъка 1.164 л. и да го определят на 120 л.

А. Станковъ (д. ст): Какво е представлявалъ тогава Недѣлко Атанасовъ?

Н. Пждаревъ (д. ст): Председател на Народното събрание — обикалялъ Свищовската околия.

А. Станковъ (д. ст): И самъ заличава?

Н. Пждаревъ (д. ст): Да, съ неговия подписъ — „Недѣлко Атанасовъ“. — И вие смѣтате, че когато едно законодателство може да се прилага по такъвъ единъ начинъ, нѣма да предизвика негодуванието на населението?

Г. г. народни представители! Данъкътъ не тежи толкова по своя размѣръ, но той тежи, когато може да бъде приложенъ по такъвъ несправедливъ начинъ, когато се дава възможност на хора, които трѣбва да понасятъ общественитѣ и държавни тежести, да се изкубнатъ по единъ или другъ начинъ, за да легне всичката тежестъ върху други. И по такъвъ начинъ хемъ се посѣга върху онѣзи слаби данъкоплатци, които не могатъ да изнесатъ държавнитѣ тежести, хемъ се освобождаватъ онѣзи силни данъкоплатци, които биха могли да ги понесатъ. Ето защо този повикъ е повикъ основателенъ. Но дотогава, докато ние не успѣемъ да създадемъ единъ финансова администрация, която ще стои надъ всѣкакви такива посегателства и влияния, ние не можемъ да боравимъ съ тоя данъкъ въ селата, ние не можемъ да заставимъ нашето население да бъде доволно отъ този начинъ на облагане съ данъкъ. И законодателство, и Народно събрание, и управление трѣбва да се подчинятъ на това искане.

Но, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че какъвто и да бъде данъкътъ, който определяме ние, начинътъ, по който той ще се събира, все ще може да бъде усъвършенствуванъ, ако фискалната администрация бъде оставена малко по-свободна въ своитѣ действия и ако въ тая администрация се намѣси съ участието си при определяне данъка и представителъ на данъкоплатцитѣ. И заради това, туй нововъведение въ законопроекта, съ което се постановява да участва въ комисията и представителъ на всѣки еснафъ, на всѣка професия, на всѣка група данъкоплатци, ще внесе известна справедливостъ въ прилагането на закона и лека-полека ще подготви почвата за прилагането на този новъ данъкъ върху общия доходъ общо, на цѣлото население. Аслж, г. г. народни представители, като че-ли нашата страна е единствената, въ която такива голѣми и корени данъчни реформи отъ еднѣжъ се прокараватъ. Стари данъци, осѣднали и възприети отъ данъкоплатцитѣ, се изоставятъ, за да се настанятъ нови такива, за които още не се знае какъ и по какъвъ начинъ ще бъдатъ приложени и какви резултати ще дадатъ. И азъ смѣтамъ, че първоначално законодателътъ трѣбваше да почне съ тая система, която сега се прокара въ закона. Тамъ, където фискалната администрация може по-лесно да работи, тамъ, където съзнанието у гражданството за отговорностъ е по-големо, следователно и държавата и фискътъ могатъ да бъдатъ построени и по-взискателни къмъ неизпълнителни своитѣ задължения данъкоплатецъ — тамъ въвеждането на този данъкъ може да стане безъ рискъ да се създадатъ онѣзи недолетства, които създаде законътъ съ прилагането му въ селата, където обективнитѣ условия за определяне на данъка не всѣкога могатъ да бъдатъ положителни, където той се поставя на преценката било на селяни, било на фискалната властъ. А нашиятъ партизански животъ ни е доказалъ, че не можемъ да се осланяме на безпристрастието на такива комисии и на чиновници, зависящи отъ силнитѣ на деня.

Г. г. народни представители! Азъ повече нѣма да говоря по законопроекта. Убеденъ съмъ, че това ще направи г. министърътъ, като представителъ на правителството, който внесе законопроекта. Азъ искахъ да изпълня единъ дългъ и да кажа, че народното представителство трѣбва да поеме отговорността за внесенния законопроектъ, защото, аслж, ние предизвикахме неговото внасяне, ние предизвикахме тази промѣна. Отговорността я поемаме зчтуй, защото дълбоко съзнаваме, че това промѣнение на закона ще внесе едно успокоение долу, върѣдъ данъкоплатцитѣ и ще даде възможностъ лека-полека финансовата администрация да подготви условия за разширяването на данъка върху общия доходъ.

Но, г. г. народни представители, каквито и да сж фискалнитѣ закони, какъвто и да е данъкътъ, който се про-

кара съ тѣхъ, все пакъ си остава за всички важниятъ въпросъ — въпросътъ за засилване производството въ страната, за да могатъ данъцитѣ да се събиратъ и по-лесно и въ по-големъ размѣръ. До тогава, до когато това производство не се засили, каквито и данъци да се определятъ въ страната, билъ той данъкъ върху непокрити недвижими имоти, или данъкъ върху общия доходъ, доходитѣ за фиска ще бъдатъ малки. А какво се прави днесъ у насъ за да се засили това производство? Та нали първото условие за засилване производството е да установимъ този пунктъ социаленъ миръ въ нашата страна — всѣки да знае, че може спокойно да произвежда, защото за утрешния день му е осигурено спокойствието; всѣки да знае, че ще може да пести, защото спестеното не е изложено на конфискация въ утрешния день; всѣки да бъде сигуренъ изобщо за спокойствието на утрешния день. Какво вършимъ ние за да осигуримъ това спокойствие? Та нали всички съзнаваме, че при тия смутни и неспокойни дни, що преживява страната ни, за да можемъ да имаме едно добро управление, то трѣбва да бъде подкрепено отъ онѣзи, които съзнаватъ, че е нужно да има то сила и престижъ въ тая страна? Предъ менъ е вчера разпрѣснатия позивъ на приятелитѣ комунисти. Законодателствуваме, водимъ борба противъ разрушителнитѣ елементи въ тая страна; всичко това го правимъ, за да може най-сетне нашиятъ народъ да се успокои, да смѣта, че може да почне спокойно да работи, да произвежда, да твори, да размѣня ценността. Е добре, оная вечеръ не е имало къща, дворъ въ София, където да не сж разхвърлени по нѣколко екземпляра отъ тоя своего рода некрологъ на Комунистическата партия, носящъ подписа на централния комитетъ. Комунистическата партия ние смѣтаме че не съществува, централенъ нейнъ комитетъ ние смѣтаме че не съществува, а той разпраша своитѣ позови подъ всѣкаква форма, при всѣки случай, като даже използва и смъртта на Димитъръ Благоевъ, за да подчертае въ некролога, че Благоевъ е посветилъ живота си, отъ ранни младини до последно издихание, само на дѣлото на пролетарската революция, че той въ последнитѣ си дни само не е могълъ да вземе участие въ решениата на централния комитетъ, но презъ всичкото време е участвувалъ въ ръководството на партията за дѣлото на тази пролетарска революция! И се прави апелъ: „Въ тѣзи тежки условия на нелегална дейностъ, Комунистическата партия обявява на гражданството своята нелегална дейностъ чрезъ своя централенъ комитетъ. Нека бъдемъ и следъ смъртта му всички сплотени около него“.

В. Георгиевъ (д. ст): Ако се сплотятъ около него, не е лошо!

Н. Пждаревъ (д. ст): Това се носи, това се раздава, съ това се създава настроене навсѣкъде, и това пѣди всѣкаква мисль за производство, за пестеливостъ. Ще произвеждашъ, за да не знаешъ утре какво ще стане съ произведеното; ще пестить за да не знаешъ утре, какво ще стане съ спестеното! Та, г. г. народни представители, кой може тогава да си прави илюзия, че производството може да се засили, че пестеливостъ може да се реализира, че търговия може да има, че вмѣсто търговци нѣма да имаме само спекуланти, че можемъ да разчитаме на успокоение въ страната и на единъ по-носенъ животъ отъ колкото сегашния? Ами ако къмъ тая дейностъ на комуниститѣ прибавимъ и телеграмата отъ Москва, въ която дружбашитѣ ясно се титулуватъ за комунисти, защото тѣ по дѣло и по замисли вѣроятно не се отличаватъ отъ комуниститѣ? Въ Москва ги сочатъ за такива, така преценяватъ тѣхната дейностъ, такива надежди възлагатъ на тѣхъ, така разбиратъ и това коалиране въ миналитѣ избори, така разбиратъ и това гостоприемство, което дружбашитѣ дадоха на тази нелегална дейностъ, на тази нелегална борба на Комунистическата партия. Ако при това положение, отъ тѣзи сламки, какъвто е този законопроектъ, правимъ стрели противъ управлението, мислимъ ли ние че работимъ за доброто бъдаще на тази страна? Смѣтаме ли, че днесъ спокойно живѣемъ и можемъ ли да кажемъ: ние творимъ, създаваме добро управление и се мѣчимъ и като опозиционери да напѣтствуваме правителството по единъ добъръ пѣтъ?

Г. г. народни представители! Нека отъ тази трибуна ви заявя: всѣки който убива престижа на днешната властъ, всѣки който се старае по едни или други съображения да намали нейния кредитъ вътре, той насѣква и засилва тази нелегална дейностъ. А който работи, за да се за-

силва нелегална дейност, каквито и добри фискални закони, съ високо справедливи принципи да прокарва, той не може да създаде нищо трайно, нищо здраво в нашата страна. (Ръкоплъскалия отъ стговориститѣ)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата на родниятъ представител г. д-ръ Никола Сакаровъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): (Отъ трибуната) Развиха се генерални дебати върху значението на подоходното облагане, които дебати г. министърътъ на финанситѣ искаше да икономиса, защото той заяви въ финансовата комисия, че този законопроектъ е времененъ, че мъркитѣ, които предвижда въ него, ще бждатъ за кратко време и че пълтъ да последва другъ досежно организацията на облаганята по общия доходъ. Но понеже г. Стояновъ оная денъ повдигна принципиалнитѣ въпроси по облагането и г. Петровичъ днесъ продължи въ сжщото направление, налага се и на менъ да кажа нѣколко думи по ония основни въпроси, които засѣгатъ закона за данъка върху общия доходъ, за който законъ на времето се твърдѣше, че изразява принципа на прогресивното облагане у насъ. Съ едно отъ постановленията въ отдѣла „Преходни разпореджидния“, на което обърна вниманието и г. Стояновъ оная вечеръ, се посѣга сжщественно върху досегашната система, като се премахва облагането на общия доходъ за селскитѣ стопанства, и се възстановява механически, умноженъ само 4 пѣти за имотитѣ находящи се въ старитѣ предѣли на царството и два пѣти за имотитѣ въ новоприсѣдиненитѣ презъ 1913 и останали въ 1918 г. земи, поземелниятъ данъкъ. Отъ обясненията, които се дадоха въ финансовата комисия трѣбваше да се заключи, че това се прави въ интересъ на земеделѣското население, понеже земеделѣскитѣ стопанства не се подаватъ на опредѣляне размѣра на тѣхнитѣ доходи и, следователно, не се подаватъ на опредѣляне справедливъ за тѣхъ прогресивно-подоходенъ данъкъ. Отъ фискална страна не се говори много, защото истината е, че фискалътъ при тия условия нѣма да изгуби; даже възможно е и да получи повече приходъ, който повече приходъ — както г. Стояновъ оная вечеръ правеше едни изчисления — може да бжде къмъ 50 милиона лева.

Въ всѣки случай онова, което е важно при данъчното облагане, а именно кой трѣбва да носи данъчния товаръ на държавата, какво трѣбва да бжде разпредѣленето, кое се нарича податни сили на гражданина-данъкоплатецъ, на стопанина селски или градски, кое е действително справедливото, за да се вземе въ съображение, какви сж получаванитѣ приходи и разполагаемитѣ капиталы и имоти на населението, било селско било градско, всичко това въ случай, при разглеждането на този законопроектъ, за съжаление се съвършено измѣства. Правителството го интересува фискалната страна, като сжщевременно счита, че създава известни облекчения, както на своята финансова администрация, така сжщо и на земеделѣското население съ повръщането на поземелния данъкъ въ казанитѣ отъ менъ размѣри.

Този е единъ отъ принципиалнитѣ въпроси; има и други още два-три, на които желая да се спра.

Г. г. народни представители. При данъцитѣ има едно правило, извлѣчено отъ данъчната история, което трѣбва да се спазва; то е: при данъчното облагане най-малко трѣбва да се прибѣгва къмъ рѣзки, бързи промѣни. Сега, като се има предъ видъ, че данъкътъ върху общия доходъ у насъ е едвамъ отъ 3 години; че за по-големата частъ отъ България фактически, до скоро, той бѣ събранъ само за една година; че облагането съ този данъкъ и до днесъ продължава да се извършва, било въ първоначалната му стадия, било въ контролната му стадия — комисия, въ всѣки случай опититѣ за неговото прилагане продължаватъ — и въ това време, когато сж забелѣвани нѣкои недостатѣци да се прибѣгва къмъ измѣстването цѣлата система, това трѣбва да се обясни съ стремлението въобщо да се посѣгне върху прокарания вече, маляръ и недостатѣчно, принципъ на прогресивното облагане.

Впрочемъ, не ми е чудно това, защото било отъ досегашнитѣ изявления тукъ, въ Народното събрание, било отъ мненията, които отъ правителствена страна се изказаха въ печата, трѣбва да се заключи, че вмѣсто да се върви напредъ, къмъ създаването на единъ глобаленъ прогресивенъ данъкъ върху доходитѣ, имотитѣ и капиталитѣ, които сжществуватъ и се реализиратъ въ България, ние се връщаме назадъ. Искане се принципътъ, прокаранъ въ сжществуващитѣ два закона — този за облагането на дружествата и този, измѣнението на който сега

се предлага за данъка върху общия доходъ — да се остави и да се повърнемъ къмъ старитѣ данѣци — поземелния данъкъ, данъка върху сградитѣ, данѣци върху занятието и пр. А що се касае до подоходното облагане, да се вземе подъ внимание само като известно допълнение къмъ сжществуващитѣ стари данѣци.

Съ това, г. г. народни представители, ние се връщаме къмъ положението преди войнитѣ, когато презъ 1911 г. въ Народното събрание бѣше внесенъ законопроектъ за данъка върху приходитѣ — тъй се наричаше тогава — който мина на първо четене, обаче, не излѣзе отъ комисията вече, и тамъ замръ вѣобще и принципътъ. Въ дебатитѣ тогава по този законопроектъ се изнесе като че ли въ данъчната система въ България вече сжществува този принципъ и даже погрѣшно наричаха прогресивно облагането, което сжществуваше по закона за данъка върху занятията.

К. Бозвелиевъ (с. д): Таблицитѣ на Паяковъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Така. — Днесъ по пѣтя, по който се върви, може да се заключи вече, че се иска да се върнемъ къмъ системата приета въ Франция, за допълнителенъ, а не глобаленъ данъкъ, която е въ разрѣзъ съ системата, приета отдавна, преди войнитѣ, въ Германия, където въ последнитѣ 30 години бѣ прието прогресивното облагане отъ буржоазни правителства въ нѣколко отъ държавитѣ на Германската империя, начело съ Прусия. Тамъ за онова време бѣше предвиденъ екзистенцъ-минимумъ 900 златни марки.

Г. г. народни представители! Този е именно принципиалниятъ въпросъ: ще се върви ли напредъ въ усъвършенстването на данъчното облагане върху приетата вече база на прогресивното облагане на доходитѣ и разширено върху имотитѣ и капиталитѣ, за да бждатъ засегнати действителнитѣ доходи, имоти и капиталы, като при това бждатъ засегнати съобразно съ тѣхната величина и като се спази елементарниятъ прогресивенъ принципъ, а именно, че ще има действителенъ екзистенцъ-минимумъ и че ще плаща оная, който реализира доходъ надъ екзистенцъ-минимума и който увеличава и обладава капитала и имоти, надъ екзистенцъ-минимума, съобразно всичко това, разбира се, съ българскитѣ условия на българска почва — или не ще се върви въ тоя пѣтъ?

Нѣма защо да се цитиратъ голѣми държави, като Америка, Англия, Германия, за да се оборва въобщо принципъ за облагането дохода, имотитѣ и капиталитѣ въ България, както най-често се прави въ печата и въ Народното събрание. Това не е нужно. Винаги се подразбира, че се касае за имоти и капиталы, които сж въ наличностъ въ България, които въ България се натрупватъ, за доходи, които въ България се реализиратъ; следователно, винаги се има предъ видъ, че се касае не за американски доходи, имоти и капиталы, но се касае за българска почва — или не ще се върви въ тоя пѣтъ?

Българскитѣ имоти, капиталы и доходи — това ще се опитамъ да докажа — не сж засегнати нито въ съобразностъ съ прогресивно-подходния принципъ на облагането, нито пъкъ сж засегнати въобщо реално въ това, което могатъ да платятъ и което тѣ фактически реализиратъ отъ труда на българския народъ въ различнитѣ области на стопанската деятелностъ.

Въ облагането по двата закона — данъка върху дружествата и данъка върху общия доходъ, въ тѣхнитѣ измѣнения отъ 1922 г. — липсва г. г. народни представители, единъ най-важенъ принципъ. Не може единъ данъкъ да се нарече прогресивно-подходенъ, когато той нѣма екзистенцъ-минимумъ. Не сжществуватъ въ литературата и въ цѣлата история на прогресивно-подходното облагане авторъ, даже и отъ най-консервативната буржоазия, който да твърди, че може единъ данъкъ да се нарече прогресивно-подходенъ, когато по него нѣма екзистенцъ-минимумъ. И нашиятъ, сега сжществуващиятъ законъ и въ тѣзи измѣнения даже, е лишенъ отъ този принципъ, Поменаватъ се наистина суми 3—5 хиляди лева като екзистенцъ-минимумъ, но и това фактически не е така.

К. Бозвелиевъ (с. д): И просѣкътъ се облага.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Да. Това ще да знае всѣки единъ отъ васъ, г. г. народни представители, а най-добре г. министърътъ на финанситѣ, че нито единъ данъкоплатецъ у насъ не е таксуванъ съ годишенъ доходъ отъ 3 до 5 хиляди лева — такъвъ нѣма.

казахъ въ началото на речта си, че данъкътъ е събранъ едва за първата година. — . . . когато, казвамъ, населението се свикнува, когато финансовата властъ се свикнува вече къмъ туй, вмѣсто да потърсите облекчение въ начинитѣ, по които да се декларираатъ по-лесно доходитѣ, респективно да се откриятъ тѣ отъ властта, вие, чувствувайки мъжноститѣ въобще за населението отъ тѣхъ, казвате: не, ние се повръщаме къмъ поземелния данъкъ.

Но що е поземелниятъ данъкъ, г. г. народни представители? Най-несправедливиятъ данъкъ, който съществува между нашитѣ данъци. Ами че разметателниятъ поземеленъ данъкъ е просто същъ принципъ, поради които едно време се сравняваше съ данъчното облагане въ Персія. Най-главното нѣщо въ този данъкъ кое е? Докато при данъка върху дохода трѣбва да се види какво е получено — държи се смѣтка за урожай и неурожай, държи се смѣтка за истинския доходъ, докожото може да бѣде заловенъ — при поземелния данъкъ това не е така. Тамъ има само единъ въпросъ за обезщетение въ ограниченъ размѣръ поради градобитнина, но иначе по опредѣленъ брой декари данъкоплатцитѣ плащатъ своя данъкъ. Този данъкъ не е голѣмъ — азъ нѣма да се съглася, че, взетъ абсолютно, самъ по себе си е голѣмъ: $6\frac{1}{2}$ —7 л. на декаръ не е много — но той е най-несправедливъ. Защо, г-да? На първо мѣсто, у насъ, като нѣма кадастъръ, като нѣма комасация на земитѣ, като нѣма следователно, класиране, всички ужъ класирания, които ще се направятъ на земитѣ, съ огледъ на данъчното облагане, ще бѣдатъ произволни; всички ще направятъ смѣтката въ това отношение произволно. Когато, въ действителностъ, онзи, който има 20 декара, онзи, който има 50 или 100 декара, и онзи, който има 300 декара, еднакво ще плащатъ на декаръ — по-несправедливъ данъкъ отъ този може ли да бѣде? Това е все едно да кажете, че всѣки плаща 2, или 3, или 5% еднакво върху общия доходъ; това е все едно да кажете всѣки плаща единъ и същъ процентъ данъкъ върху занятнето. Това е най-лошата, най-слабата страна въобще при облагането на декаръ: то напомня облагането на личностъ, на глава. Както знаете, пълната повинностъ е данъкъ на глава: безъ огледъ на имота на данъкоплатеца, безъ огледъ на неговия капиталъ, безъ огледъ на неговия доходъ, безъ огледъ на нуждитѣ на неговото стопанство, вие му туряте еднакъвъ данъкъ и казвате, че е най-справедливъ. И при облагането му съ поземеленъ данъкъ казвате: защото имашъ 100 декара, плащашъ 100 пѣти повече; защото имашъ 300 декара, плащашъ 300 пѣти повече. Не, г-да, това е абсолютно погрѣшно, това не е никаква справедливостъ. Тукъ нѣма никакъвъ принципъ, тукъ има само една пропорция, но тая пропорция именно е осъдена отъ прогресията въ данъчното облагане, прогресията, като принципъ, който държи смѣтка за размѣритѣ не вече въ еднакви единици, а за измѣняващи се размѣри на увеличаващитѣ се приходи, съобразно съ увеличениитѣ капитали и имоти на човѣка, който се ползува отъ общонародното благосъстояние, и получава доходи, благодарение на него. Всичко онова, което се казва държавна дейностъ, всичко онова, което се казва общинска дейностъ, което се казва насърчение благоустройството, културата, производството — всичко това има отражение въ увеличението на капитала и имота отъ труда на народната маса и, следователно, тая увеличенъ капиталъ и имотъ, отразенъ въ доходитѣ, е, който трѣбва да понесе облагането отъ държава, окръгъ и община, съобразно съ увеличението. А не да има на едната страна последно разхищение, а на другата страна — последно обедняване.

А. Ляпчевъ (д. ст): Г. Сахаровъ! Вие казахте въ началото на речта си, че искате да облагате капитала. Размислете когато говорите за поземелния данъкъ и за облагане на капитала.

Д-ръ Н. Сахаровъ (к): Мога да говоря и по него, но нѣмамъ време.

А. Ляпчевъ (д. ст): Защото срещамъ едно противоречие.

Д-ръ Н. Сахаровъ (к): Г. г. народни представители! Азъ потвърждавамъ, че повръщането къмъ поземелния данъкъ нѣма да попречи на фиска, но това по никой начинъ нѣма да оправдае целта за справедливото разпредѣление на данъчнитѣ тежести върху различнитѣ категории лица и стопанства у насъ. Има разлика, която, естествено, се правѣше и по-рано за лоза, за вино, за рози,

за папкули, за тютюни и пр., но къмъ собственото земледѣлие — тамъ, където е най-голѣмото стопанство за пѣлото население — тамъ принципа си остава тѣй, както си бѣше той преди неговото замѣняване съ данъка върху общия доходъ.

Г. г. народни представители! Ако погледнете § 25, въ който се отмѣнява наложени поземеленъ данъкъ въ полза на общинитѣ, въведенъ съ измѣнението на закона за окръжнитѣ съвети, за общинскитѣ съвети и за търговскитѣ камари, вие тамъ ще видите, че това отмѣнение се наложи по простата причина, че има специални врѣхнини за общинитѣ къмъ сѣщия поземеленъ данъкъ отъ 100%, 20% за окръжнитѣ съвети и 3% за фонда за сирацитѣ отъ войната. Обаче, най-важниятъ въпросъ и въ тая случай е, че даже и по отношение на тютюна и по отношение на виното, понеже истинскиятъ доходъ зависи отъ броя на декаритѣ, които съ посѣяли съ тютюнъ, или съ лоза, макаръ да е казано „доброкачественъ и недоброкачественъ тютюнъ“, пакъ облагането на декаръ еднакво посочва на една пълна несправедливостъ спрямо собственитѣ на по-малко декари, респективно на по-малко вино, на по-малко тютюнъ и пр. Така че, макаръ и да има класификация, наложена отъ особеността на тия производства, все пакъ остава принципътъ на пропорцията, вмѣсто на прогресията, остава принципътъ за облагодетелствуването на онѣзи, които действително ще получатъ по-голѣми доходи чрезъ владенитѣ отъ тѣхъ повече и засѣвани повече декари съ лоза или съ тютюни.

Но, г. г. народни представители, каза се въ финансовата комисија, че искането за поземеленъ данъкъ било предявено отъ заинтересованитѣ селски маси и че особено дружбашкиятъ съюзъ правѣлъ най-голѣма агитация въ това отношение въ изтеклитѣ вече избори, онзи денъ и по-рано. Това нѣщо досега не съмъ прочелъ нито въ една речъ, проанесена тукъ, въ Народното събрание, и нито въ една статия отъ страна на дружбашитѣ. Напротивъ, даже въ органа на дружбашкия съюзъ четохъ силни възражения противъ поземелния данъкъ. И ако дружбашитѣ, наистина, могатъ да водятъ масова агитация по това, тѣ съ абсолютно въ отрицание на самото законодателство, което тѣхното правителство проведе и реализира.

П. Петковъ (з): Нѣма такова нѣщо.

А. Ляпчевъ (д. ст): То намѣри чужди законопроекти и ги развали. То самъ нищо не създаде. Тѣ бѣха чужди законопроекти — и за дружествата, и за данъка. Ние имъ ги правихме, а тѣ ги развалиха.

Д-ръ Н. Сахаровъ (к): Въ финансовата комисија, казвамъ, се повдигна този въпросъ, обаче, азъ считамъ, че по никакъвъ начинъ отъ срѣдата на дружбашкия съюзъ не могатъ да водятъ агитация, освенъ въ отдѣлни мѣста, където кой знае какъ разбиратъ своето положение, за премахването на данъка върху общия доходъ, особено при изтъкнатитѣ отъ мене несправедливостта на поземелния данъкъ въобще. Който ще се бори за това, той ще има за целъ да фаворизира по-едритѣ, богатитѣ земледѣлци, които иматъ интересъ да плащатъ действително чрезъ поземелния данъкъ, при еднакви суми на декаръ, много по-малко, въ сравнение съ онзи данъкъ върху доходитѣ, който ще бѣде реализиранъ въ тѣхнитѣ ръце и ще трѣбва да бѣде обложенъ отъ държавата — при това безъ да се гледа дали данъкоплатецътъ е селянинъ или гражданинъ. Помъ е човѣкъ съ имотъ, съ доходъ, той трѣбва да плати; въ противенъ случай това би било една демагогия, която съ нищо не се оправдава.

И сега г. Петковъ казва, както чухте, че тѣ не поддържали подобно мнение и че въ сѣщностъ тѣ стоятъ на базата на прокарания законъ за общия доходъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Найденовъ)

Г-да! Азъ се спрѣхъ най-напредъ на тая страна на законопроекта, защото тя е най-съществената.

Ще премина къмъ единъ принципаленъ въпросъ, за който ми даде поводъ сега преди малко г. Ляпчевъ, обръщайки внимание на въпроса за облагането или необлагането на капитала; това ме кара да внеса единъ новъ въпросъ въ моя планъ. Ако е въпросъ, г. г. народни представители, да се разграничи по какъвъ начинъ да се обложатъ капиталитѣ, внесени въ различни употребления, въ различни експлоатации и, следователно, реализирани по различни начини и въ различни размѣри доходи, тамъ не съмъ

нено ще трѣбва да се държи добра смѣтка за характера на самият капитал и най-главно за тѣхното движение въ стопанската работа. Но за прогресивното облагане на капиталитѣ и имотитѣ въ България фактически данъкът не съществува. Всичко е сведено у насъ къмъ дохода. Има и данъкъ върху сградитѣ. Други прѣжки данъци нѣма.

Най-големитѣ данъци обаче сж други: тѣ сж онази 10 до 15 пкти по-голяма сума, която се събира отъ косвенитѣ данъци и която същевременно, трѣбва да се признае, че се плаща по силата на нѣщата отъ най-големата народна маса, селска и градска.

Азъ отварямъ смѣтката по съществуващия законъ, по която се спрѣ г. Петровичъ по-преди. Четейки голитѣ цифри на процентитѣ, той казва това именно, което приказватъ всички заинтересовани: „По досегашния законъ има 40% облагане и, като притурите още 100% върхнини, станаха 80%! Ще каже нѣкой: а бе тая държавна побъркана ли е да взема 80% отъ дохода за данъкъ?“ Така ли стои работата, обаче въ действителностъ? Въ цѣлата наша литература, въ всичкитѣ изложения, постѣпени въ Народното събрание въ разни времена, било отъ търговци, било отъ акционерни дружества, било отъ банкови учреждения, било отъ засѣднатѣ по другъ начинъ хора за облагане, въ всички тѣхъ се говори винаги за най-големитѣ категории и за най-големитѣ проценти. Не се приказва никогда за първитѣ или за срѣднитѣ проценти. Не се приказва, г. г. народни представители, именно за ония проценти, които засѣгатъ 90% отъ данъкоплатцитѣ. И не ви казватъ, напр., колко плащатъ тия, които иматъ доходъ до 20.000, до 30.000, до 50.000 л., въ истински проценти, ами ви казватъ, че се плащатъ 40%. А кой плаща 40%? Тозь, който има до и надъ два милиона лева приходъ. Но ако проверите върно ли е туй, тогава вие ще констатирате, . . .

П. Стояновъ (д. ст.): Не надъ два милиона лева, ами за доходъ до два милиона.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Да — за доходъ до два милиона, но пресмѣтнато по специалната скала и надъ два милиона.

П. Стояновъ (д. ст.): А за доходъ надъ два милиона лева плаща много по-малко. Това е етажна прогресия.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Г. г. народни представители! По-неже съ тия именно проценти най-много се експлоатира, азъ направихъ една смѣтка отъ първата до последната величина на облагането и излиза, че като е казано, че този, който има два милиона лева доходъ, плаща номинално 37%, фактически данъкътъ ще бѣде кръгло 570.000 л., а това значи въ сжщностъ 26%. Това е за доходъ до два милиона лева. Въ България, обаче, ако наречемъ срѣдни всички приходи до 100.000 л. годишно, вие ще видите, че доходитѣ до 100.000 л. плащатъ 8% номинално, но фактически 100.000 л. доходъ плаща 5.200 л. данъкъ, а то не е равно на 8%, а на 5.2%. Така навадъ ще отидете до всички проценти, до първия процентъ на най-малкия доходъ. И тѣй по сжщия начинъ ще вървите и за доходитѣ отъ 100.000 л. нагоре. Напр. ако вземете 150.000 л. доходъ, какъвто, безъ представителнитѣ, вѣма даже нашъ министъръ, вие ще видите при 10% номинално, плаща само 10.200 л. данъкъ. И ако така бихме продължили по цѣлата тази таблица — това може да направи всѣми — ще видите, че отъ онзи, който има доходъ до 2.000.000 л., ще взематъ всичко 572.200 л. данъкъ.

П. Бъкловъ (д. ст.): Основенъ данъкъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Да, основенъ данъкъ, държавенъ данъкъ — за него говоря.

И ако речемъ да притуримъ общинскитѣ и окръжни върхнини, които се притуряха до сега въ размѣръ: за общинитѣ до 60%, за окръжитѣ до 35% и за търговскитѣ камари до 5%, всичко 100%, а сега споредъ проекта 78%, тогава доходъ до 100.000 л. при 78% върхнини ще плати номинално всичко — основенъ и върхнини — 9%, а не 8%, колкото е номиналниятъ основенъ данъкъ. Доходъ до 2.000.000 л. при 100% върхнини вѣма да плати 74%, а ще плати 50% или 52%, а при 78 върхнини ще плати всичко на всичко около 40%. Моля ви се, това се касае за най-големия доходъ, който фиска досега не е уловялъ никъде. Фискътъ е уловялъ досега малкитѣ приходи, уловялъ е чиновническитѣ заплати, работническитѣ надници, доходитѣ на еснафитѣ и дребнитѣ стопани. Това е естествено, защото никой не трѣбва да отказва, че фокуситѣ за укриване на

доходитѣ се толкова повече увеличаватъ тамъ, където има способни хора да направятъ укриването. Такива има тамъ, дето добре сж платени. А трѣбва да се има предъ видъ, че въ Америка, въ Англия, въ Германия досега не се знае да е деклариранъ и да е уловенъ повече отъ 60% отъ действителния доходъ, колкото най-много е уловенъ въ Германия. Въ България, г. г. народни представители, истината е, че не се декларира по никой начинъ повече отъ 50% отъ истинския доходъ. И ако ние бихме приели 50%, и ако отъ тия 50% вие вземете 40%, тогава истинското облагане не е вече 40% за двумилionenъ доходъ, а едва 20%. По този начинъ реално вие ще отидете и до по-малкитѣ, до срѣднитѣ облагаеми приходи. И едно отъ съображенията, въроятно, което кара финансовиятъ министъръ днесъ да не се съгласи съ намалението на процентитѣ, както бихъ рѣшилъ Висшиятъ стопански съветъ, което решение се изтъкна преди малко отъ г. Петровича, е било това. Финансовиятъ министъръ г. Петъръ Тодоровъ го е казвалъ не веднажъ туй, както и азъ — че, действително, облагането не напълно ги хваща, и макаръ процента да е нагледъ голѣмъ, половината ако хванемъ, доста много сме хванали. Това е истината. Това е истината и днесъ, и въ миналото; това е истината и въ всички други много по-спитни и много по-богати държави отъ България. Г. г. народни представители! Трѣбва да бѣде подчертано, че не трѣбва единъ богатъ човѣкъ да бѣде изнуденъ, като бѣде обложенъ върху доходъ, който той вѣма, но не трѣбва по никой начинъ да се облага и замятчиата, работника, селския стопанинъ върху несъществующъ доходъ. Комисията да му опредѣли 100.000 л. доходъ, когато човѣка вѣма нито 40.000, нито 50.000 л. доходъ. И ако ние можемъ да сведемъ до минимумъ несправедливоститѣ при облагането, особено ако се създаде екзистенщъ-минимумъ, бждете сигурни, че въ България ще има едно истинско прогресивно облагане и вѣма да има отъ гражданитѣ данъкоплатци, отъ какъвто и да сж професия, възражения противъ тоя данъкъ. Единъ занаятчия, на който е опредѣленъ 50.000 л. доходъ, той ще плати основенъ данъкъ 1.600 л., а заедно съ върхнинитѣ 2.500 л.; ако дохода му е 40.000 л., ще плати 1.500 л. Това може да се понесе. Но той трѣбва да бѣде сигуренъ, че голѣмитѣ приходи вѣма да бждатъ укрити и фискътъ да бѣде безпомощенъ, както е днесъ; че една голѣма частъ отъ агентитѣ на властта вѣма да бждатъ ортади на фиска, като събиратъ голѣма частъ отъ истинския данъкъ за себе си въ видъ на рушветъ, а държавата да получи като данъкъ много по-малко отъ онова, което би трѣбвало да получи.

Туй азъ съмъ съгласенъ съ г. Петровичъ. Той изтъкна важни работи, за които несправедливо му възражиха нѣкои отъ тази страна. Той даде начина, по който може да се уловятъ укривателитѣ. Той призна и подчерта стотици милиони реализирани приходи, но укрити отъ очитѣ на фиска.

Г. г. народни представители! Какъ е възможно наистина, заедейки баланса на нашата тютюнева търговия, на нашата пашкулна търговия, на нашата търговия съ яйца, съ зърнени храни, съ кожи, финансовата властъ да приеме за върна декларираната отъ едно предприятие сума 200.000 л. като приходъ, когато за цѣлия свѣтъ е ясно, че това предприятие, което търгува съ важенъ артикулъ, има приходъ 1.000.000 л., и когато най-лесно и най-подробно може да се знае какъ се продава и колко струва на пиящата този артикулъ? Това значи да каже на чиновника, че е по-удобно да получи той за себе си десетина хиляди лева рушветъ, за да оцети съ 300 или 500.000 л. държавата.

Въ това отношение г. Петровичъ може да бѣде полезенъ на г. финансовия министъръ, да му каже кои сж тѣзи дѣбре познати нему фирми, които действително, вмѣсто да дадатъ на държавата 100—200—300 милиона лева, сж дали само нѣкакви си 7—8 милиона лева. Той справедливо преди нѣколко дни се спрѣ на тази тема и днесъ я подчерта. Г. г. народни представители! Не може да се стои съблишкомъ и да се приказва, че нѣмало кой да се обложи отъ състоятелнитѣ хора, които се занимаватъ съ износна търговия. Тая търговия представлява гордостята на България. Тая гордостъ пълни комерцитѣ на нѣколко стотици избраници. Тя не е гордостъ за онази народна маса, която произвежда предметитѣ на износъ. Тая маса е само експлоатираната. Тая гордостъ е за кесийтѣ и джобовѣтѣ на онѣзи, които събиратъ печалбитѣ отъ експортната търговия. Всичко това, г. г. народни представители, ще стане постепено. Азъ не считамъ, че тази работа ще стане веднажъ! Това не е лесна работа; представямъ си, на-

истина, всичките мъжотии, които среща нашата финансова власт; имамъ предъ видъ и голѣмата корупция, която цари въ органитѣ на държавата и по-специално въ финансовитѣ органи; имамъ предъ видъ убеждението и навика у имотнитѣ кръгове да намѣрятъ средства, за да укриватъ доходитѣ си, да намѣрятъ всички онѣзи зайкодими, всички онѣзи комисионери, които да подпомогнатъ укриването на истинскитѣ имъ доходи и по такъвъ начинъ да оцелятъ държавата, както сѫ го правили не еднажъ и го правятъ и днесъ. Но съ упоритостъ и воля да бждатъ засегнати кесиятъ на едритѣ търговци — резултатъ може да се добие.

Но, г-да, освенъ този въпросъ, азъ искамъ да изтъкна и още единъ другъ въпросъ.

Министърътъ на финанситѣ стои на погрѣшна база за живота на общинитѣ и окръжитѣ — тя е старата база на връхнинитѣ отъ държавния дантъкъ, отъ тѣй наречения основенъ дантъкъ.

Трѣбва да се познава добре положението на нашитѣ общини и окръзи, за да се знае, че и съ онѣзи средства, които се предвиждатъ въ внесенния законопроектъ за създаване тѣмъ ужъ приходи — връщането на нѣкои стари, отдавна отживѣли данъци и такси — общинитѣ не могатъ да живѣятъ. Тукъ, въ Народното събрание, минаха вече нѣколко закона за даване заеми на общинитѣ.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Ще върнатъ бача.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Да, една отъ реформитѣ е бача. Вие помнете, че тѣзи закони за заеми бѣха необходими, защото сѫ ги искали съответнитѣ общински съвети, респ. тричленни комисии. Но ако вие си спомните какво бѣше тѣхното съдържание и ако погледнете, какви нужди имаха за дѣлъ да удовлетворятъ заемитѣ, вие ще видите, че общинитѣ, като нѣматъ приходи, принудени сѫ да трибѣгватъ до заеми за най-обикновени нужди. При тѣзи условия на пълна зависимостъ отъ държавната власт, общинитѣ не могатъ да намѣрятъ средства. И ако азъ ви кажа факта, че министърътъ на финанситѣ, по силата на закона за народното просвѣщение, е предвидѣлъ въ бюджетопроекта за 1924/1925 г. да събере отъ общини и окръзи за издръжка на училищата 490 милиона лева; и ако азъ ви кажа, че всички връхнини, които ще се събератъ отъ данъка върху общия доходъ, заедно съ общинскитѣ налози едвамъ ще достигнатъ сумата 490 милиона лева; вие веднага ще разберете, че общинитѣ и окръжитѣ ще трѣбва да удовлетворяватъ всички други свои нужди, вѣнъ отъ училищата, съ обикновенитѣ приходи и такси, които получаватъ по силата на закона за градскитѣ общини. А това ще рече, че голѣмата маса отъ нашитѣ общини, особено малкитѣ паланки, или тия, които нѣматъ доходи отъ имоти, било гори, било мери или други, едва ще успѣватъ да свържатъ двата крайща, за да платятъ на своитѣ чиновници. Както каза г. Бозвелиевъ преди малко, понеже нѣматъ пари, нѣкои градски общини уволняватъ своитѣ пожарникари. Ние имаме селски общини, които не могатъ да платятъ заплатитѣ на секретарь-бирника и кмета.

Г. г. народни представители! Този въпросъ не е непосредствено свързанъ съ разглеждания законопроектъ, но азъ го поменавамъ, защото той е свързанъ съ другъ законопроектъ, който сигурно ще се гледа — той е внесенъ още преди ваканцията — и който се отнася до създаване ужъ нови приходи на общинитѣ и окръжитѣ.

Необходимо е, прочее да се даде право на общинитѣ да облагатъ прогресивно известни доходи и имоти, които има въ тѣхния районъ, и които сѫ благоприятствувани отъ известни благоустройствени, социални и културни условия. Днесъ, нѣмайки своя финансова-стопанска автономия имайки само отчасти административна автономия, сведена въ сѣщностъ до нула, общинитѣ не могатъ да живѣятъ.

Това е третиятъ принципъ — връхнинитѣ — който е влѣзълъ въ законопроекта, само че сѫ намалени тия връхнини, което намаление, отъ гледището на данъкоплатеца, изобщо, наистина, е добро, но което пѣкъ отъ гледището на общинитѣ е зло, когато тѣ нѣматъ автономното право да създадатъ другъ приходъ, който да попълни недостига, откритъ се чрезъ това намаление на връхнинитѣ.

Най-сетне, искамъ да повдигна тукъ и още единъ въпросъ, по който въпросъ се изказа и г. Петровичъ - да се избегне двойното облагане на едни и същи доходи.

Г. г. народни представители! Азъ пледирамъ за максималното увеличение размеритѣ за облагане; азъ пледирамъ за най-строгата прогресия къмъ реалнитѣ доходи съобразно съ имотитѣ и капиталитѣ на данъкоплатеца, но

естествено е, нѣма да се съглася да има двойно облагане на доходитѣ, което ще парализира събирането на данъка и самата стопанска дейностъ. Въ сѣщностъ целта не е тази. Когато е въпросъ за конфискация, тамъ разговори не бива да се водятъ. Конфискацията взема всичко; когато е пѣкъ въпросъ за данъчно облагане, единъ принципъ има: стопанската дейностъ, която се засѣга съ облагането, да не спре отъ облагането. Да бжде запазена тази граница, това зависи отъ законодателя, отъ стопанскитѣ, отъ културнитѣ и социални условия на страната. Тази граница не може да се изпусне — то се знае. Данъкътъ нѣма за целъ да разруши производството, да спре търговията, да спре възможността за работа на работницитѣ въ производството и въ предприятията.

А. Ляпчевъ (д. сг): А какъ ще се отрази върху българското население единъ данкъкъ върху доходитѣ при нашитѣ условия?

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): А бе, г. Ляпчевъ, тѣй ще се приложи, както въ 1920, 1921 и 1922 г. заедно съ Васъ пледирахме. И когато стана измѣнението въ 1922 г., сѣщиятъ принципъ бѣше. Дотогава хората плащаха, и ако иматъ само 10 коронки, 5 овци, една биволица или една крава непородиста. Това се махна. Работата се облекчи. Нека се посочатъ средства, за да облекчи нашето дребно селско земледѣлко стопанство. Но азъ не съмъ съгласенъ по никой начинъ съ стремлението ужъ да облекчимъ дребнитѣ селски стопани, а следъ като въ действителностъ не ги облекчимъ, фактически да фоваризираме едритѣ селски стопани, които владѣятъ максимумъ 300 декара земя, колкото позволява законътъ за трудовата поземелна собственостъ. Нѣма защо ужъ въ интимното желание да облекчимъ дребнитѣ стопани, да облекчимъ въ сѣщностъ едритѣ.

Нѣма защо, г. г. народни представители, да облагаме еднакво дребния селски стопанинъ, който има 15—20 декара земя, отъ която $\frac{1}{3}$ е угаръ, и онзи земледѣлецъ който давайки своята земя на изполица, безъ да влага трудъ, взема много по-голѣмъ доходъ отъ изполичара, отъ онзи, който фактически обработва земята. И ако е вѣрно, че земята трѣбва да принадлежи на онзи, който я обработва, ако този принципъ го четохме въ програмата на днешното правителство, ако той се повтари по стѣтити и мегдани отъ всички, ако Министерътъ на земледѣлнето го повтари постоянно по поводъ приложението на закона за трудовата поземелна собственостъ, токозъ повече, г. г. народни представители, това трѣбва да се има предъ видъ, когато се касае за облагането съ данкъкъ.

Има едно възражение. Азъ съмъ чувалъ отъ селяни въ областта, където се произвежда тютюнъ, или въ винарски центрове, да казватъ: „Ние сме але“. Защо? — „Защото колкото и да умѣемъ да укриваме и да контрабандираме, администрацията ни хваща по-лесно“. Вѣрно е, че фискалната администрация, понеже има нѣколко етапи на провѣряване тютюна и виното, е въ по-добри условия за облагане. Но ние не можемъ затова именно, защото се касае за известни категории, които сѫ по-леко податливи за облагане, поради характера на производството имъ, сега да отиваме да облекчаваме всички онѣзи, които сѫ истински думбази, въ село както се наричатъ по нашия политически езикъ, собственицитѣ на голѣми имоти.

Х. Димитровъ (з): Демагогски езикъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Тая дума „думбази“ най-много я чувахме отъ дружбашитѣ, тѣй щото недейте приказва поне вие отъ дружбашката среда.

Г. г. народни представители! Искамъ да се спра на единъ последенъ въпросъ, който се урежда въ § 9 на първоначалния проектъ. Вие си спомнете, че въ първоначалния проектъ имаше единъ § 8, който сега въ доклада на комисията не го намбраме. Съ този § 8 се облагаха съ 7% доходитѣ отъ влоговетѣ и ценнитѣ книжа, които се плащатъ отъ мѣстни банки, акционерни, командитни и други дружества. Понеже въ комисията стана дума и се выясни, че този законопроектъ е времененъ и понеже още не се е намѣрилъ способъ, по който да бждатъ залагани доходитѣ на чуждитѣ подданици, които иматъ капиталъ въ български предприятия, реши се този въпросъ да се остави да бжде решенъ отъ новия законопроектъ. Естествено, когато е въпросъ за целесъобразностъ, нѣма защо да се възражава; излишно е. Обаче въ случая мѣстото му е да кажа, че още въ първата редакция на закона отъ 1920 г. стои принципътъ, че еднакво се засѣгатъ, не се освобождаватъ,

както чуждитѣ подданици, които иматъ капитали у насъ и живѣятъ у насъ, така също и чуждитѣ подданици, които иматъ капитали у насъ, но не живѣятъ у насъ. Азъ смѣтамъ, че отъ този принципъ нашето законодателство по никакъ начинъ не трѣбва да отстъпва, особено като знаемъ, че въ време на войната голѣмитѣ наши капиталистически фирми потърсиха закрилата на австрийското и германско знамена, а отъ войната насамъ слѣдитѣ и други фирми намѣриха закрила подъ знамената на нѣкои отъ държавнитѣ победители отъ Антантата.

Като се знае всичко това, г. г. народни представители, лесно е да се разбере, защо българскиятъ фискалъ остана на сухо, както по закона за облагането на действителнитѣ печалби отъ войната, така и по закона за облагане на дружествата, така и по закона за данъка върху общия доходъ. Азъ бѣхъ очуденъ, когато въ финансовата комисия чухъ отъ изпълнителитѣ на закона, отъ съответнитѣ финансови органи, че тѣ изобщо като-челѣ сж безпомощни по въпроса. Като-челѣ предварително тѣ сж решили, че чуждитѣ фирми сж мѣчно улюими; даже сж се свикнали съ мисълта, че по данъчното облагане чуждитѣ фирми не били длъжни да имъ даватъ сведения. Тамъ се каза не само отъ мене, а и отъ други, каза се и отъ финансовия министъръ, че по никакъ начинъ онова, което се казва тайна, секретъ по търговския законъ досежно тѣхъ сжитѣ въ операциятѣ на дадено предприятие, онова, което се казва тайна за публиката, за да не се прави неможлива консултация и за да не се пакости на предприятието, не се отнася за фиска. Ако е въпросъ да се пазятъ тайна, фискалътъ има най-много условия да я запази. Никжде, въ никакъ законодателство въ Европа не е залепено, особено следъ войната не съществува такава запрещение — привилегия: да иматъ право равнитѣ банкови учреждения, акционерни дружества или други нѣкои частни голѣми предприятия да казватъ: „Тукъ — стопъ! Не позволявамъ да знаете какъвъ е нашиятъ капиталъ, доходъ, операция“ и пр.

Н. Бозвелиевъ (с. д): Даже и преди войната бѣше така.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Да, но азъ подчертавамъ особено за следъ войната. И у насъ бѣше така за данъка занятии, но понеже ние нѣмахме преди войнитѣ голѣмъ акционеренъ чуждъ капиталъ, затуй не се повдигаха този въпросъ.

Самото облагане трѣбва да бѣде подложено на публиченъ контролъ, на взаименъ контролъ отъ населението въ смисълъ предварително да се публикуватъ решенията на първоначалната комисия, което ще помогне въ борбата противъ укритването на печалбитѣ, доходитѣ, имотитѣ и капиталитѣ. Въ случая не се касае за облагане директно на капиталъ и имотъ, а се касае за доходъ. Азъ споменахъ капиталъ и имотъ, защото трѣбва да се създаде една съвършена система, въ която да се постави въ хармония всичко онова, което се изразява като доходъ отъ капиталъ и имотъ и който доходъ трѣбва да бѣде улювенъ изцѣло, за да понесе тежеститѣ на държавата. Не могатъ, г. г. народни представители, да бѣдатъ хората на труда смюкобни, защото когато се касае да се залови доходътъ на пенсионера, на чиновника, на работника, на занаятчията, тогава капиталистичитѣ мълчатъ, тѣ не забелѣзватъ клаузитѣ, които засѣгатъ тѣзи данъкоплатци; но щомъ стане дума за голѣмия капиталъ, веднага се почва вой, веднага поджупени вестникари пишатъ: „Въ България не може да се облага капиталътъ, той бѣга отъ България, той плащаль всички тежести“. Тогава кой е щастливъ въ тази страна? Чиновникътъ ли, работникътъ ли, занаятчията ли, дребниятъ селянинъ ли — тѣ ли сж щастливитѣ, тѣ ли не плащатъ данъци? Впрочемъ, азъ не се чудя на това, защото въ историята на данъчното законодателство съществуватъ много такива примѣри. Винаги богатитѣ бѣгатъ отъ данъчното бремене.

Председателствуващъ Н. Найденовъ: Времето Ви изтече; свършете.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Моля, още петъ минути. — И тѣзи примери, г. г. народни представители, показватъ, че цѣли апарати — особено апаратътъ на печата и този на устната агитация — се поставятъ въ услуга на капитала. Даже и когато той е билъ засегнатъ много малко въ неговитѣ привилегии, даже когато се улюви едва 50% отъ неговитѣ доходи, както е въ случая, даже и тогава навънъ се вдига вѣрва и вой, а понѣкога и голѣми бунтарски движения, за

да се спасявала държавата ужъ отъ голѣмата напасть, настанала въ случая отъ стремежа да се обложатъ голѣмитѣ доходи или имоти.

Азъ говоря по такъвъ начинъ, г. г. народни представители, защото не се касае за онова разумно основание, което може да изнесе всѣки единъ, който защитава въобще нуждата отъ засиране стопанската дейностъ въ България. Ако се касаеше за облагане, което действително спира стопанската дейностъ и, следователно, ще хвърши въ безработица работницитѣ и ще опрости беднитѣ народни маси, тогава азъ не бихъ се съгласилъ съ такова облагане. Азъ бихъ казалъ, че трѣбва да се тури край на такова облагане, което не е облагане, а е конфискация. Но тукъ се касае за едно нормално, постижимо облагане. Тукъ ние се намираме далечъ, може-би 100%, отъ това, което фактически трѣбва да плати имотната класа въ България. Тя макаръ да не е така многобройна, макаръ да не е така милионна, колкото сж селскитѣ маси и работницитѣ отъ градоветѣ, но тя има милиони въ каситѣ си, въ имотитѣ си, тя е използвала благоприятствието отъ последнитѣ години на българското стопанско развитие.

И ако човѣкъ желае да бѣде безпристрастенъ и да погледне на фактическото положение, той по никакъвъ начинъ не би рискувалъ да опровергава това, което азъ твърдя. Азъ бихъ казалъ нѣщо повече. Ако направите една смѣтка на това, което плащатъ предприятията въ районитѣ на Софийското, Варненското, Бургаското, Пловдивското и Русенското градски финансови управления, и съпоставете това, което тия предприятия плащатъ, съ действителната стопанска и търговска дейностъ, която се върши въ тѣзи центрове на България, вие ще видите каква нула е онова, което държавата получава. Обърнете вниманието особено на данъка върху дружествата и вие ще видите каква нищожна сума е получена. Следъ като едно дружество е било обложено, вие ще четете въ „Държавенъ вестникъ“, че се търси еди-кой си, понеже има да плаща 7—8—10 милиона лева, а той отдавна си е поучилъ паспортъ, отдавна е промѣнилъ своята фирма, отдавна се е наредилъ нѣкаде задъ граница, и то безъ да плати на държавата ниго петъ пари. Таква случаи на търсене имаме редовно въ нашия „Държавенъ вестникъ“. Вѣрно е, че най-много бѣгълци роди данъктъ върху печалбитѣ отъ войната. Тоя данъкъ нѣмаше да има такъвъ резултатъ, ако навремето Радославовата камара бѣше се съгласила съ моето и на други предложения, што облагането да стане въ течение на самата война. Борѣхме се тукъ дълго време, за да бѣдатъ хванати всички на момента, а не въ края на 1918 г., когато едни изчезнаха като германски и австрийски фирми, а други които останаха, се прикриха подъ английски, французски и италиански фирми и нѣмаше кой да ги хване. Забележете, и едниятъ и другитѣ бѣха голѣми патриоти!

Х. Димитровъ (а): Ами социалистическата литература казва, че капиталътъ моралъ нѣма.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Ето защо, г. г. народни представители, възмущението, което се е натрупало въ съзнанието на маситѣ, е основателно. И то, действително, може да създаде много голѣми, катастрофални последици, защото фактически се чувствува голѣмото неравенство въ отношенията на държавата къмъ ония, които нѣматъ, и къмъ ония, които иматъ.

Ако желаемъ сериозно да говоримъ за тѣзи работи, азъ трѣбва да заключа, като кажа така: нека г. министърътъ на финанситѣ да опита нови средства при облагането, нека той търси нови начини за облагане и нови средства за откриване на укрититѣ доходи, обаче да не се съгласява да се нахвърнява самиятъ принципъ. Защото, г. г. народни представители, даже ако г. министърътъ на финанситѣ има днесъ това желание да повърне утрѣ данъка върху общия доходъ, той не може да гарантира за своето положение тукъ, като финансовъ министъръ, че утре настоящиятъ кабинетъ или бѣдщиятъ кабинетъ ще възприеме сѣкия данъкъ. И тогава ще остане онова, което се е измѣнило; ще трѣгне работата по механически начинъ; ще има опредѣляне на поземелния данъкъ; ще има фаворизация на голѣмитѣ селски стопани; ще има, наистина по-голѣма лекота за финансовата властъ; ще се облекчи тя отъ провѣрката на декларацията. Наистина, до извѣстна степенъ, ще се облекчи и самото население, което нѣма да подава декларация. Въместо да се опростятъ тѣ и да привикне населението къмъ тѣхъ, въместо да се върви въ пътя на едно прогресивно облагане, да се закрѣпятъ системата, тя се окастрива. По този начинъ нѣма да се достигне до едно гло-

бално облагане на доходите, на имотите и на капиталите и то съвсемно, които, действително, да посегнатъ на максимално възможните реални приходи у насъ. Когато се обложатъ доходите, ще може да се облекчи оная пъкъ другъ най-голямъ товаръ, който у насъ е вече надъ 3 милиарда лева и който е товарътъ на косвеното облагане върху предметите отъ първа необходимостъ за народните маси. На това облагане още не се е посегнато, макаръ че въ Англия преди нѣколко дена, знаете, прибѣгнаха къмъ това средство за намаление на скъпотията на живота. Това средство е добро; макаръ и не единственото, макаръ и не изчерпателното. То трѣбва да играе роля и у насъ.

Азъ бихъ желалъ прочее, г. министърътъ на финансите въ туй отношение да продължи пътя на едно прогресивно облагане и същевременно да прибегне къмъ намаляване и премахване на частъ отъ косвените данѣци. (Ръкоплѣскания отъ комунистите)

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата на роднятъ представител г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Съвсемъ нѣмахъ намѣрение да говоря по настоящия законопроектъ, защото той е единъ времененъ законопроектъ съ опредѣлена целъ за тазгодишния бюджетъ. Но ще кажа нѣколко думи съ огледъ на онзи законопроектъ, който г. министърътъ на финансите обещава и се задължава да внесе въ първата сесия, която ние бихме имали, било тя извънредна, или, въ крайнъ случай, идната редовна сесия. И вземамъ думата, защото отъ тази трибуна отъ хора, които иматъ известно положение като познавачи на нашия финансовъ въпроси, се говорятъ нѣща, които като се съпоставятъ съ действителността, наистина, ще се отбележатъ непоправими, неизгладими противоречия.

Думата е за прогресивното облагане въ България, за глобалното облагане. Е добре, когато се говори за данъкъ, какъвто и да е той, винаги се има предъ видъ бюджета, никогашъ не може да се изпусне изъ предъ видъ бюджета. Когато се говори за данъчна реформа, винаги практически се има предъ видъ облекчение, помъ е реформа. Облекчението може да дойде само тогавъ, когато се намѣрятъ финансови министри, които ще ни представятъ бюджети не само уравновесени, но бюджети и съ излишѣци, които излишѣци ще ни дадатъ възможностъ наистина да правимъ реформи въ данъчната система съ резултати по-малко да плати населението. При това положение ли е днесъ нашата държава и въ това положение ли е тя отъ войната насамъ? Мисля, че не може да има отъ когото и да е другъ отговоръ, освенъ този, че ние, за жалостъ, не сме въ това положение. Па дори ако бихме били въ туй положение, на насъ тежатъ такива арбитражни тегоби, както оная денъ ги опредѣляха съ раздѣли А и Б по репарации и т. н., че то би влошило политиката на държавата по облекчение изобщо на нашия издѣлжония. Но фактъ е, че независимо отъ туй ние не можемъ да свържемъ двата края. Нашиятъ бюджети продължаватъ да бѣдатъ бюджети съ по-голямъ разходи, отколкото съ приходите. Въ туй положение, който ще приказва за данъчни реформи, и за облекчения, той или ще лъже себе си, или ще иска съзнателно да излъже другите хора — това е горчивата истина. Въ България се е мислело и се е работело за това, за което много се дрънка, но за което като се приказва, малко разумъ се влага за действителността.

Вие може би да сте слушали, а тѣзи, които сж били въ тази Камара отъ дълги години, знаятъ, че азъ едва-ли не съмъ се лъвявалъ най-големиятъ противникъ на онѣзи фразеолози, които твърдятъ, че трѣбва въпремѣнно въ България веднага да се наложи данъкътъ върху прихода и то не другъ нѣкой, а единъ единственитъ, глобалниятъ данъкъ, който да бѣде прогресивенъ и пр. Казвалъ съмъ, че това е една безсмислица. Нѣма нищо една държава, която да има единъ единственъ данъкъ. Не може да бѣде това. Казвалъ трѣбва да има данъкъ върху приходите. Да, трѣбва да има, но кога и при какви условия? За да се съгласите да получите по-малко данъкъ върху приходите, трѣбва да имате излишѣкъ въ бюджета. Всяка реформа трѣбва да имате съ какво да я посрещнете. Затуй азъ съмъ се подготвялъ нѣкога, като министъръ на финансите. И, ако ви припомнямъ това, то е съ огледъ на туй, какъ трѣбва да се работи.

Въ 1910 и 1911 г. азъ бѣхъ първиятъ, който внесохъ системата на прогресивното облагане на приходите въ нашата държава. Преди менъ имаше прогресивно облагане

на капитала и една най-неоснователна прогресия върху заплатите на чиновниците. Други прогресии нѣмахме. Прогресията на капитала бѣше направена отъ покойния Иванъ Евстатишевъ Гешовъ въ 1894 г. относително сградитѣ: която сграда струва 20 хиляди лева, плаща на хилядо не помня точно колко, мисля 5 или 4; която струва 50 хиляди лева, плаща повече и пр. Това за мене е една безсмислица. Прогресия върху капитала нѣма смисълъ; прогресията има смисълъ върху прихода и върху дохода. Имаше тогава прогресия и върху заплатите на чиновниците: — навѣрно отъ демагогия се е вдигналъ тогава шумъ за това тукъ въ Народното събрание — който чиновникъ получава 1.200 л., плаща, да положимъ, 2%; който получава 2.400 л., плаща 3 или 4% и т. н. — най-нещастната прогресия, когато се облага трудътъ, заплатата — а оттамъ нататъкъ, напр., за дохода отъ ренти и пр. въ сѣкия законъ за занятията нѣмахме прогресия. За пръвъ пътъ, казвамъ, въ 1910/1911 г., азъ „противникътъ“ на данъка върху прихода въ България — тѣй, на топантъ, както мислятъ това и както го говорятъ — наредихъ въ закона за военния данъкъ да има данъкъ върху прихода и данъкъ върху капитала. Азъ зададохъ въпросъ на г. Сакарова: Вие говорите за данъкъ върху капитала? — Да, каза ми той. — Тогава обичамъ да вървамъ — и всеки, който обича да говори за данъкъ върху прихода, веднага трѣбва да каже това — че тамъ, където има данъкъ върху прихода, тамъ обязательно ще дойде данъкътъ върху капитала. И да не се лъжемъ, г-да, и да не лъжемъ селяните.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): (Възражава нѣщо)

А. Ляпчевъ (д. ст.): Картичката трѣбва да стане ясна, за да се види кой е доброжелателъ и кой не е доброжелателъ и какво може да се направи и какво не може да се направи въ тая страна.

Вториятъ случай на прогресивно облагане е данъкътъ върху печалбите отъ войната. За нещастие, и това е моя работа.

Третиятъ случай е данъкътъ върху общия доходъ. Работихме го азъ, г. Стояновъ и други нѣколкома наедно, работихме го, когато имаше едно коалиционно правителство, въ което финансовъ министъръ бѣше г. Даневъ. Това бѣше веднага следъ нашата катастрофа отъ войната. Изабрадохме три законопроекта: единиятъ да замѣни забележката въ закона за данъка върху занятията, споредъ която забележка се облагаха дружествата — направихме специаленъ законъ за данъка върху дружествата, и направихме, мисля, една добра работа; вториятъ бѣше за данъкътъ върху общия доходъ и третиятъ за данъка върху имотното състояние на страната — единъ законопроектъ готовъ, но съ уговорката, ако финансовата политика, ако изобщо политическото положение на страната, допуска и дава възможностъ да има такъвъ данъкъ. Последниятъ, по единияши други причини, не се приложи, нѣма да се прилага вече и нѣма да се мисли да се прилага.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Не само това, но той не се и гласува даже.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Да, не се гласува даже. Останаха другите два данъка: данъкътъ върху общия доходъ и данъкътъ върху дружествата, но той се обезобрази, той се османдали, поради нежеланието на хората, които седѣха тукъ. (Сочи министерската маса). Какво стана съ него? Тоя данъкъ имаше следната смисълъ: да се обложатъ дружествата, споредъ тѣхната доходност — колкото повече доходи иматъ, толкова повече прогресията да бѣде по-силна и повече да се обложатъ. Това е разумно. Но тѣ какво направиха? Покрай това облагане направиха и друго нѣщо — обложиха и капитала, за да докажатъ абсолютното си неразбирание какво нѣщо е акционерно дружество. Едно акционерно дружество може да се състои отъ 100 хиляди члена, може да се състои и отъ 10 хиляди члена, може да има капиталъ такъвъ, какъвто тѣкмеше финансовиятъ министъръ тогава за кооперацията „Народенъ магазинъ“ — или какъ друго-яче да я наречемъ — която се надѣваше да обхваща пѣлата търговия на житни храни въ България, на която трѣбваше да станатъ членове едва ли не 400 хиляди домакинства въ тая страна, и ако всеко домакинство отъ 400-тѣ хиляди би имало по 1.000 л. капиталъ, то биха станали 400 милиона лева капиталъ — за всички пари говори, а то не е голяма сума — и то би било най-големото дружество въ България, и той щѣше да го обложи, пошеме има 400 милиона лева капиталъ, съ

най-високия процент, защото облага и доходността и капитала. И въ същност кого щеше да облажи? 400-тй милиона лева капитал ли? Не, 400-тй хиляди носители на т'зи д'лове, и щеше да ги облажи съ най-висок процент. Това е безсмислица. И дори намбриха се селяни въ Парламента, които станаха да кажат: „Демагогия, демагогия, но има граница“. Защото въ това има абсурдност. Но ангаскирантъ веднажъ министерътъ, не можеше да се поправи, като н'кой конь, който като потегли, не спира. И облажика и споредъ доходността, и споредъ капитала. И намбриха една гол'ма гр'шка, защото капиталътъ не може да се облага прогресивно, и н'ма смисълъ да се облага той въ дружеството, като се облага доходността на това дружество.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Тамъ го облажика по рентабилността.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Да, облажика и рентабилността, и капитала.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Обаче една градация има.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Това б'ше една грешка, и припомнимъ, че тя тр'бва да се поправи, защото е една безсмислица.

Сега по втория законъ, по закона за данъка върху общия доходъ. Какви б'ха съображенията на он'зи, които съставиха този законъ, какво се преследваше съ този данъкъ върху общия доходъ? Знаеше се, че въ 1919/1920 г. — а проектътъ се работи въ 1919 г. — България не б' въ положение, чрезъ реформи да прави облекчение — не можеше. Първото съображение б'ше, че още преди войнит' въ нашата страна известна частъ отъ населението по села и градове стана доста замомжно и може свърхъ данъците, които у насъ б'ха данъци реални — върху сградит' върху земята, върху оцвет' и т. н. — да плати и единъ данъкъ върху дохода си, разбира се, единъ данъкъ прогресивенъ. Но този данъкъ не идваше да облекчи данъчния товаръ, а идваше да прибави н'що къмъ всичкит' съществуващи държавни данъци. Значи и поземелниятъ данъкъ, и всички останали данъци си останаха държавни данъци, а данъкът' върху общия доходъ дойде да прибави н'що, като въдвори известна справедливостъ и облажи известни домакинства, станаха вече по-охолни въ своя животъ и въ положение да понесатъ известни жертви. И второто съображение б'ше, че данъкът' върху печалбит' отъ войната ще докосне само печалбит' отъ 1915 г. до края на 1918 г. А знайно б'ше, че следъ войнит', поради колебанието въ цената на монетата, гражданни простори се даваха на спекулата и тая спекула съ никакви полицейски м'рки и съ никакви джепчии да ловит' други джебчии не можеше да се предотврати, освенъ съ една здравина на парата, която не можеше да се създаде по него време; сега тая здравина е създадена — дано да се запази, да н'ма гол'ми пром'ни. Чрезъ данъка върху общия доходъ се цел'ше да да се облажи спекулата — която даваше гол'ми печалби — за да се постигнатъ н'кои резултати за държавата. Тия б'ха двет' съображения за въвеждането на данъка върху дохода като единъ допълнителенъ данъкъ надъ всички данъци.

См'таше се, че при единъ данъкъ върху общия доходъ, както ни каза и г. Сакаровъ, тр'бва да има безспорно единъ минимумъ, който не тр'бва да се облага. При този допълнителенъ данъкъ, предполагаше се, че единъ такъвъ минимумъ отъ прихода, който не тр'бва да се облага — нареченъ теоретично екзистенциминимумъ — тр'бва да б'де 3.000 златни лева, които пресметнати по дневната пара правятъ 75 хиляди лева мненици, и отъ тамъ нататъкъ — поже това б'ше моето лично разбиране — каквито доходи има домакинството, т' да подлежатъ на този данъкъ. Съображения за това. Преди всичко затуй, защото, когато ще четете закона за данъка върху общия доходъ, вие ще нам'рите напр. такива н'ща — че онзи, който подлежи на този данъкъ, не се освобождава отъ данъкъ върху разходит' за издръжката на семейството си; не може да каже, че азъ имамъ толкова разходъ за издръжката на семейството си, който тр'бва да се приспадне. Има изриченъ членъ въ закона, а и въ правилника за наставление на приложеният' на закона е предвидено.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): И въ закона го има.

А. Ляпчевъ (д. ст.): И въ закона го има. — Е добре, какъ може да се допусне, че 6 хиляди лева мненици — екзистенциминимумъ, който управницит' отъ бившия режимъ пред-

вид'ха при данъка върху общия доходъ — ще могатъ да б'датъ достатъчни да изхранятъ едно тричленно или шестчленно семейство, дете и да е въ страната. Шестъ хиляди лева мненици — това е абсурдъ!

Н. Бозвелиевъ (с. д.): Махнаха и него и туриха най-малко 50 л. данъкъ на глава.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Ще дойда и до туй. — Азъ искамъ да докажа само квадратното невежество на хората, които намбриха неготовенъ единъ законопроектъ, който тр'бваше да стане законъ и разумно да се прилага, а т' го развалиха и създадоха една галиматия отъ него, поправката на която очакваме днесъ отъ г. финансовия министъръ. Защото невъзможно е да се продължава да се работи съ този законъ, така както е изл'зълъ. Противоречията ги виждате вътрe. При единъ екзистенциминимумъ, такъвъ какъвто се предлагаше, разбира се, оправдано е да има едно постановление въ закона, че ще взематъ въ съображение разходит' за издръжката на домакинството. Но по-нататъкъ управницит' дойдоха да докажатъ абурдността на всичко това, което т' вършеха, като данъка върху дохода, както каза г. Бозвелиевъ, го превърнаха въ данъкъ на глава: най-малко единъ домакинъ тр'бва да плати 50 лева. Значи вм'сто да ловимъ доходит', ще ловимъ главит' на хората, а това е най-назадничавиятъ, най-просташкиятъ данъкъ, който може да съществува въ св'та, нищо общо неимамъ съ единъ данъкъ върху доходит'. И резултатит' отъ това какви сж? Резултатит' отъ това сж следнит'.

П. Стояновъ (д. ст.): Тоя принципъ вие неправилно го осв'тлявате, защото известно Ви е, че въ Швейцария — кантона Цюрихъ — а така също и въ Бавария ония данъкоплатци, които сж подъ екзистенциминимума, плащатъ една глобална сума. Защо? Отъ възпитателно гледище — да н'ма гражданинъ освободенъ отъ данъкъ, да има една такса, за да плащатъ всички пр'къ данъкъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): На г. Стоянова ще припомнимъ, че въ България н'ма домакинъ, който да б'де безъ къща, който да н'ма овца или коза, за да не плати данъкъ. И ако е за възпитание, у насъ го има — дори допотопния данъкъ, нареченъ пакта тегиба и т. н. Т'й шото, това абсолютно н'ма смисълъ.

П. Стояновъ (д. ст.): И тамъ ги има.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Знаемъ какво има; ще дойдемъ на него. Вие поддържате ли, г. Стояновъ, че този данъкъ, т'й както дружбалнит' сведоха на 6.000 л. мненици екзистенциминимума, който се освобождава отъ данъкъ върху общия доходъ, може да съществува безъ да се взематъ въ съображение разходит' на домакинството?

П. Стояновъ (д. ст.): Азъ по този въпросъ се произнесохъ още въ с'ботата.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Като се произнесохте, имайте търпението да ме изслушате.

П. Стояновъ (д. ст.): Азъ вс'кото имамъ търпение.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Това е единъ абсурдъ и тази абсурдностъ тр'бва да се отбележи тукъ.

Когато започна да се прилага данъкът' споредъ т'зи разбираня, имаше още едно постановление въ закона — ако се не л'жа чл. 12 — че този данъкъ върху общия доходъ не т'рпи никакви връхнини. Т'й както намбриха? На следващата година помислиха; че този данъкъ е една достатъчно здрава база, за да могатъ върху него да стоварятъ всички връхнини и го наговариха съ връхнини до 100%. Основата е неоспорима, нездрава и разбира се несправедливостит' се увеличиха.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): И сега остава тая практика.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Та кога дойде да се прилага данъкът' върху общия доходъ, случи се следното н'що, което за що-тоде предвиденит' хора б'ше ясно. Прв този мизъкъ екзистенциминимумъ всичкит' данъкоплатци въ България — отъ 1.100.000 или 1.200.000 домакинства — обязательно тр'бва да дадатъ декларация. И не само че тр'бва да дадатъ декларация, но всички подлежатъ на този данъкъ при този екзистенциминимумъ, ако сж добросъвестни. Тогазъ се улови наширото население съ този данъкъ, и му се предписа да каже въ декларацията си своя доходъ,

своиѣ приходи. Населението въ грамадната си частъ отговори, че то не е въ положение да посочи най-добросъвестно своиѣ приходи. Това не е странно, това е фактъ за нашиѣ условия. И г. Сахаровъ е много правъ, когато въ началото на речта си каза, че ще трѣбва да се бърза съ данъчните реформи. Данъчните реформи сѫ резултатъ на икономическото развитие на страната и тѣ не могатъ да вървятъ преди него. Ако въ България бихте могли да намѣрите да положимъ 100 хиляди данъкоплатци за дневно време, които сѫ въ положение да покажатъ своиѣ приходи, вие не можете да обгърнете съ една мрежа 1.100.000 или 1.200.000 данъкоплатци, които асфл не сѫ въ положение да дадатъ отговоръ на въпроса, какви приходи иматъ. И тогава Министерството на финансите какво се принуди да направи? То въ своя правилникъ на следующата година обявява какъ трѣбва да опредѣлятъ своиѣ приходи ония, които сѫ задължени да ги обявятъ ще, но какъ трѣбва да впишатъ опредѣления отъ финансовитѣ комисии приходъ по околии. Ще се назначатъ комисии. Комисииѣ ще опредѣлятъ всѣка нива, споредъ категорията, какъвъ приходъ ще има за нея година и този приходъ ще се впише. Тогазъ се пита, какъвъ смисълъ има да се казва, че това е данъкъ върху дохода на земледѣлца-селянинъ при нашиѣ условия — азъ говоря за масата, не за отдѣлни личности, които могатъ да бждатъ състоятелни — когато нему му се каже: ти ще впишешъ за своиѣ ниви, че имашъ толкова приходъ. Щомъ държавата му опредѣля приходъ, не е ли по-просто да му се каже: твоиѣ ниви ще платятъ такъвъ поземеленъ данъкъ? Това е ясно като бѣлъ день.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Това е размѣтателенъ данъкъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): До този абсурдъ се дойде. Това е положението: днесъ ние приказваме, че имаме данъкъ върху общия доходъ, а въ сѣщностъ върху голѣма частъ на населението ние имаме единъ данъкъ практически взето, пакъ реаленъ, щомъ като държавната властъ е оная, която опредѣля, която фиксира приходъ за дадена година.

На трето мѣсто иде администрацията. Лесно е да се приказва: дайте такъвъ данъкъ, дайте онакъвъ данъкъ, но готова ли е администрацията да може да приложи единъ данъкъ? То е много голѣмъ въпросъ. Въ 1910 и 1911 година, когато азъ наложихъ прогресивния данъкъ върху приходъ на ограниченно число данъкоплатци, подлекаци на военна повинностъ, неиздължени чрезъ натура, а да се издължатъ чрезъ пари — имахъ предъ видъ, че подлежатъ на този данъкъ 70—80.000 данъкоплатци — съ голѣмъ интересъ наблюдавахъ какъвъ резултатъ ще даде работата на административния персоналъ, какъ той е годенъ и какъ ще се подготви по тази работа. А въ 1921 г., когато дойде речъ да се прилага този законъ отъ финансовата администрация, машината спре, тя боксира, не върви напредъ. Защо? При 1.200.000 декларации, при нашиѣ условия, при подготовката на нашия персоналъ, работата не върви, нито по отношение на количеството, нито по отношение на качеството, както бележи и г. Сахаровъ. Защото за мене, който все таки познавамъ този законъ, на финансовата администрация сѫ дадени всичкитѣ средства да улови онѣзи, за които става дума, които бѣгатъ, но тя забатачи въ тишията да лови дребнитѣ данъкоплатци и изгуби едритѣ. Тамъ е безсмислицата на тия хора, които викатъ: улете коюдеритѣ, но които не знаятъ да търсятъ правдата, защото се заблуждаватъ и защото действуватъ не съ разумъ, а по завистъ. Защото тукъ, отъ министерската маса, се внесе законопроектъ за бюджета за 1921/1922 г., въ който бѣше предвиденъ членъ за данъкъ върху общия доходъ, споредъ който данъкътъ върху общия доходъ за следната финансова година ще има сѣкитѣ облози, които бѣха за миналата година! Има ли по-абсурдно нѣщо? Трѣбваше азъ да възстана тукъ и трѣбваше да се намѣри, специалистъ или неспециалистъ, не е важно, г. Омарчевски, който да поддържа моето разбиране, да ми помогне и тогазъ да се съгласятъ, че елементарното нѣщо за данъка върху общия доходъ е облагането да става всѣка година. Административната машина трѣбва бързо да действа, трѣбва да бжде подготвена за това. Е добръ, казвамъ, ви, тя боксира. Съ милиони декларации седатъ още неминали всичкитѣ инстанции за разглеждане. Думата е за контролнитѣ комисии. И ние бѣхме изненадани, като чухме, че се събира данъкъ отъ хората преди да сѫ изволупани тѣхнитѣ възражения — нѣщо, което е допуснато отъ самия законъ — предъ контролната комисия, която трѣбва да се произнесе върху тѣхъ, да си е казала думата и следъ това да се пристъпи къмъ събирането на данъка. Защо става това? Защото

администрацията не може да действува, не може да смогне надъ работата си.

При тѣзи факти, при това положение данъкътъ върху общия доходъ въ тая форма, тѣй както е нагласенъ, е невъзможно да се приложи. Доколку справедливо или несправедливо се прилага този законъ, говорятъ полученитѣ резултати; то е пакъ нѣщо, какъ да ви кажа, което става не само по капризъ и продажничество, както се говори. Не! И при най-голѣмата добросъвестностъ на финансовата администрация, поради особеноститѣ на закона, щомъ навсто е много ниско, несъобразноститѣ сѫ колосални. Азъ съмъ ималъ случай да ми се оплакватъ — и по нѣкога да виждамъ и ведомости по селата — какъ се разхвърля този данъкъ. Такъвъ единъ курьозенъ случай е следния: двама братя, които сѫ се делили на Коледа, подаватъ декларациитѣ си къмъ Нова-Година и къмъ май, юний имъ се съобщава резултата отъ облагането. Единиятъ трѣбва да плати въсколко хиляди лева, а другиятъ — само въсколко стотици. Облагането се прави отъ една и съща администрация. Облагатъ се двама съ еднакви имоти и доходи, обаче резултатътъ за двамата не е еднакъвъ. При това положение, като прибавите всичко онова, за което говори г. Падаревъ — азъ не зная точно случая — ако е вѣрно, че председателтъ на Народното събрание е отивалъ по селата и е разпореждалъ кой колко данъкъ върху общия доходъ да плати — азъ не знамъ, не твърдя това — но ако е вѣрно, вървамъ, че и отъ господата (Сочи земледѣлцитѣ) нѣма кой да оспорва, че този данъкъ бѣше единъ данъкъ за партизанитѣ. Мисля, че това нѣма да го отрече никой. Естествено такъвъ единъ данъкъ става невъзможенъ.

Какво трѣбва да правимъ ние сега съ него? Азъ съмъ партизанитѣ на данъка върху общия доходъ. Когато го създадохъ, обмисляхъ съмъ да го създамъ съ огледъ да се развива той постепенно—постепенно къмъ единъ данъкъ съ по-широка основа на приходитѣ. Но той данъкъ, въ самото си начало, трѣбва да има единъ високъ екзистенциминимумъ, по съображенията, които ви изказахъ. Тоя данъкъ при нашиѣ бюджетни условия не може да допусне да се унищожатъ други наши данъци. Не знамъ финансовиятъ министъръ на какво мнение е, но доколкото азъ познавамъ бюджета, това днесъ не е възможно за България. Тоя данъкъ ще трѣбва основно да се преработи. И азъ бихъ казалъ за първо време той би билъ дори добъръ, като единъ допълнителенъ данъкъ — тѣй както се замисли и както първоначално се изля въ законопроектъ, отпосле разваленъ — въ смисълъ: при сѣществующитѣ реални данъци, такива каквито ги имахме, този данъкъ да бжде единъ допълнителенъ данъкъ съ високъ екзистенциминимумъ, лесно приложимъ и съ грижи отъ страна на Финансовото министерство, и съ съзнание отъ народното представителство — обичамъ да вървамъ отъ всички партии — постепенно, съ икономическия напредѣкъ на тая страна, съ подготовката на административния финансовъ персоналъ, съ възможността, която би даде държавниятъ бюджетъ, да може този данъкъ да се превърне все повече и повече въ единъ данъкъ върху приходитѣ. Защото данъкъ върху общия доходъ и данъкъ върху приходитѣ сѫ две съвсемъ различни работи. Ако екзистенциминимумътъ го качимъ напр. отъ 6.000 лева външни на 50.000 л., или както въ началото се мислѣше на 3.000 л., златни звонкови франка, той ще улочи само върховетѣ и работата е лесна, но като го смѣнете — така както каза г. Сахаровъ, че билъ 900 марки въ Германия преди войната или 1.000 л. книжени — той ще заеме $\frac{1}{4}$ отъ населението у насъ.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Да, като се крие доходътъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя д-ръ Б. Вазовъ)

А. Ляпчевъ (д. ст.): И като дойдете тамъ да засегнете, за да не боксира финансовата администрация, ще трѣбва да я нагласите, като ще я подготвите съ време. При туй ще трѣбва да дадете и средства при облагането; не да я оставите и чрезъ окръжия да се измѣня цѣлитѣ смисълъ на данъка и да казвате, напр., че доходътъ, придобитъ отъ нивитѣ, ще се опредѣля споредъ нормата дадена отъ Финансовото министерство. И това става. Има специална процедура по тази работа. И вѣроятно такъвъ единъ законъ, както г. Стояновъ би казалъ, ще бжде не отъ 26, ...

П. Стояновъ (д. ст.): А отъ 90 члена. Тъкмо това говорихъ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): . . . а може би и отъ 250 члена и той ще се излѣе въ съвсемъ друга форма. То е една работа свършено друга. — трѣбватъ специални проучаваня по много въпроси. Но дори като се дойде до него законъ азъ казвамъ, като не можемъ да оставимъ този данѣкъ върху общия доходъ, г. финансовиятъ министъръ ще трѣбва да ни сезира съ единъ законъ за данѣкъ върху общия доходъ поне върху онѣзи начала, които ви припомнихъ и които се имаха предъ видъ, когато се създаваше законътъ за данѣкъ върху общия доходъ.

Сега г. финансовиятъ министъръ и това не върши. Той върши друго нѣщо, на което съмъ принуденъ да спра вниманието ви. Той казва следното нѣщо: „При погика у селското население“ — и азъ съмъ го отбѣлзвалъ навсѣкжде; не знамъ какво пишатъ господата, числящи се тѣмъ разнитъ съюзи, но азъ знамъ, че не съмъ срещналъ селянинъ, който да е за този данѣкъ върху общия доходъ — „при този повикъ азъ бихъ желалъ да чуя тѣхното (Сочи земледѣлцигъ) мнение“. И ако азъ бихъ билъ на неговото мѣсто, азъ бихъ казалъ: „Г-да! Шомъ желаете да измѣнятъ върху общия доходъ такъвъ, какъвто е, нѣма да го измѣня“, а тѣ да отидатъ въ солето. Азъ така бихъ направилъ, шомъ тѣ така го разбиратъ, и особено ако не дай Боже, г. министърътъ на финанситѣ би рекълъ да го приложи тѣй — което той никога нѣма да направи, защото е добросъвестенъ и почтенъ човѣкъ — както Недѣлко Атанасовъ. Тъгава ще ги видимъ какво ще правятъ. (Ръкоплѣсания отъ говориснитѣ).

Министъръ Я. Стоенчевъ: Тѣ сега разправятъ че ще се плаща въ златни, швейцарски франка.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Тукъ се засегна единъ въпросъ много важенъ, на който желая и азъ да обърна вниманието на г. финансовия министъръ.

Тѣй както сж свързани у насъ приходитѣ на самоуправителнитѣ тѣла, на общини, окръзи, търговски камари и пр. съ държавнитѣ данѣци, трѣбва много добре да се внимава да не би едно мѣроприятие, както тукъ се предполага, да повлѣче следъ себе си едно голѣмо разстройство въ общинскитѣ бюджети. То е най-сериозниятъ въпросъ по проекта, който ни се предлага днесъ. Защото проектътъ казва следното нѣщо: данѣкътъ върху общия доходъ за тази финансова година 1924/1925 г., си остава такъвъ, какъвто си е. Декларациитѣ за приходитѣ на календарната 1923 г. сж подадени отъ всички данѣкоплатци; като резултатъ отъ тѣзи декларации ще се събира този данѣкъ. Но той бърза да каже: отъ желание да шремахна една голѣма несправедливостъ по отношение на селското земледѣлско домакинство, азъ още отсега бързамъ да му направя една услуга. Коя е тя? Въ декларациитѣ, които сж подадени вече, сж посочени приходитѣ отъ земледѣлскитѣ стопанства, ниви, ливади и лозя, както и приходитѣ отъ скотовѣдството: крави, волове, коне и пр.; доколкото тѣ се отнасятъ като частъ отъ земледѣлското стопанство — тази е мисълта, г. министре — тѣзи приходи ще се иззематъ, тѣ нѣма да се считатъ като вписани въ декларациитѣ, и когато тѣ се иззематъ, практически ще се получи единъ резултатъ, не зная цифрата, но предполагамъ, ако не 90%, сигурно 85% отъ нашитѣ домакинства нѣма да подлежатъ на данѣкъ върху общия доходъ тази година; за тѣхъ такъвъ данѣкъ нѣма да съществува, съ такъвъ данѣкъ тѣ нѣма да се обложатъ. Но все пакъ ще трѣбва да се обложатъ съ данѣкъ — защото, казахъ въ самото начало, ние сме въ едно тегосно положение — и ги облагатъ съ поземеленъ данѣкъ, който става изново държавенъ. Данѣкътъ върху земята е тоже една моя идея, началото на която азъ почнахъ да прилагамъ съ данѣка бегликъ постепенно, така както г. Санаровъ припомни, че не бива изведнажъ. Помните, че презъ 1910/1911 г. данѣкътъ бегликъ се шремахна като държавенъ приходъ и заточна постепенно-постепенно да се дава на общинитѣ, като отъ него се вземаше една частъ за създаване на единъ фондъ. За какво? За да се измѣри земята, за кадастра. Тукъ се викаше отъ господата проповѣдници на Народния земледѣлски съюзъ: „Кадастритѣ! Това е грозица за насъ! Искалъ да ни заробятъ!“ и т. ш., а сега и тѣ викатъ, че е нуженъ. Слава Богу, че следъ 15 години дойдохме до това разбирателство. Фонда държавата го издаде, на внига го има само. Отпосле превърнаха данѣка бегликъ въ държавенъ залугъ, защото войнитѣ дойдоха и нѣмаше какво да се шрави. Азъ дори го изтъргѣхъ. Следъ мене вървѣха по сѣщия пътъ, защото данѣчната система не може да я измѣни единъ финансовъ министъръ — той не е траенъ. За да се измѣни данѣчната система съ-

образно промѣнитѣ се икономически условия въ страната, трѣбваше това да се шрекарва редъ години. За доброто на страната, за справедливостъ между хората, трѣбва да има една система, усвоена отъ всички. Азъ смѣтахъ, че държавата ще се улесни, за да може поземелнитѣ данѣкъ да върви въ общинитѣ, тѣй както г. Турлаковъ пригѣрва да го направя, и единъ данѣкъ върху прихода да го замѣни. Но когато съмъ смѣталъ това нѣщо, азъ не съмъ си правилъ иллюзии, че ще направя голѣма добрина на селското население. Азъ съмъ казвалъ на селското население: има лѣжешпроповѣдници, които ви казватъ: „Дайте данѣкъ върху прихода! Дайте данѣкъ върху прихода!“ Но този данѣкъ, погледнатъ отъ ваше гледище, е вкарвалъ вълака въ кошарата. Той ще дойде мимо вашето желание, но недейте смѣта че съдбата ви като данѣкоплатци ще се облекчи. Защо? Защото и г. Санаровъ казва — азъ следъ него вземахъ думата — облагането трѣбва да бѣде върху прихода и върху капитала. Така е. Не може да бѣде само върху прихода, особено въ страни като нашата. Защо? Да вземамъ следния примѣръ. Имаме двама домакинни. Единиятъ владѣе 150 декара по наследство, а другиятъ има 30 декара, спечелени съ неговия трудъ. Този, който има 30 декара, прави неимовѣрни усилия; неговитѣ ниви сж отлични. Мъчи се, шавва по-интензивни култури, влада по-голѣмъ трудъ. Онези, който има 150 декара, предпочита да ги има ливади, защото така шавира по-добра смѣтка, а не иначе, като ги работи съ надница.

Д-ръ Н. Санаровъ (к): Или дава нивитѣ на изполица.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Да, и за тѣхъ ще говоря. — Какво ще се получи? Като дойде въпросътъ за дохода, недовросъвестниятъ, ленивецъ-наследникъ, ще посочи своя доходъ на декаръ, който ще бѣде много по-малѣкъ, отколкото дохода на онези, които има 30 декара и влада неимовѣрнъ трудъ. Навсѣкжде за корективъ на тази несправда, се казва: „Ще се обложатъ не само приходитѣ, но ще се обложатъ и капиталитѣ и стойността на нивата“. Азъ бихъ попиталъ българския земледѣлецъ, който е и землевладѣлецъ, ще бѣде ли доволенъ, като се наложи върху прихода и върху капитала му данѣкъ? Това ще процѣждватъ, като взематъ за основа стойността на нивата. По-неже всички господа, които обичатъ да си олачвалъ шауното перо „земледѣлецъ“, били такива или не, ни викатъ, че тѣ съставлявали 80% отъ селското население, трѣбва да знаятъ че 80% отъ прѣжитѣ данѣци ще отидатъ за тѣхна смѣтка. А колко процента плащатъ сега отъ прѣжитѣ данѣци? Направете си тази смѣтка. Тя ще отиде само върху данѣка върху капитала. Азъ не съмъ отъ тѣзи, които бързатъ съ тѣзи въпроси. Защо не съмъ и защо не искамъ тамъ да се насочи веднага държавната финансова политика? Защото смѣтамъ, че докогато ние поддържаме агрономи двойни и тройни, и съ проповѣди по катедрѣ, и съ наука по селата, и съ администрация нѣкаква — много агрономи имаме, ще шремае това и г. министърътъ на земледѣлието — да приучимъ хората да работятъ интензивно, въ това сѣщото време ние да кажемъ: който работи интензивно, той ще бѣде наказанъ спрѣмо онези, който не работи интензивно, това ще бѣде резултатъ отъ едно справедливо прилагане на данѣка върху приходитѣ върху земледѣлското население, това ще бѣде истината! И затуй съмъ казвалъ: недейте се улича по лѣжешпроповѣдници; погледната съсловно, ние имаме всички интересъ да държатъ за най-непромѣнливия данѣкъ на свѣта — той е данѣкътъ върху земята. Въ 1894 г. покойниятъ Гешовъ събра двата данѣци: данѣка върху рутния приходъ, нареченъ десетѣкъ — какъто нивата роди, държавата прибира десетата частъ отъ него — шлосъ данѣка върху стойността на нивата, нареченъ смѣлякъ. Вие го плащате 4%. Покойниятъ Гешовъ, казвамъ, съединя двата тѣзи данѣци на едно и създаде само единъ единственъ данѣкъ върху земята. Тогва предвидѣха 20 милиона отъ поземеленъ данѣкъ. Спомянамъ си че Лазаръ Дуковъ отъ Провадия видна горулията, смѣянаха 2 милиона и останѣха 18 милиона, безъ всѣкакви прирѣчки, безъ всѣкави основания. Но, както и да бѣде, въ последствие се качи на 20 милиона.

Д-ръ Н. Санаровъ (к): Сѣщиятъ Гешовъ въ сѣщото време покати и акцизитѣ.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Чакайте, за акцизитѣ е друго.

Д-ръ Н. Санаровъ (к): 300 милиона поземеленъ данѣкъ, а два милиарда мита за акцизъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Като чуешъ ти да се говори за Гешовъ или Теодоровъ, това е черното теле за тебе. Не му е мѣстото тукъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Народнянината е цѣла вътре. Защо я защитаваашъ?

А. Ляпчевъ (д. сг): Не я защитавамъ. Тамъ въпросътъ е съвсемъ другъ.

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г. Сакаровъ, неумѣстно прекъсвате.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Твоето прекъсване е неумѣстно. (Смѣхъ всрѣдъ говористиятъ)

А. Ляпчевъ (д. сг): Което е данъкътъ, ще го плащаме; чрезъ амнистия или чрезъ друго, ще го взематъ, особено тѣзи, които искатъ много разходи. То не може да бѣде иначе. — И тѣй поземелниятъ данъкъ въ 1901 г. се установи на 20 милиона лева, следъ пенсиолюката на Радославовъ да го повърне къмъ десеткътъ. Отъ 1901 г. до днесъ, въ старитѣ граници, колко земи сж останали у насъ? На колко милиона декара мислите, че се е увеличила работната площъ? Женскитѣ нивы доста много сж се родили. По едно време азъ ги смѣтахъ, че сж отишли на 7—8 милиона декара. Нѣма да излъка, мисля, ако кажа: щомъ ги броимъ сега 40 милиона декара — а тогава ги смѣтахме 30 милиона декара нивы лозя и ливади — че сж се увеличили близо съ 9 милиона. Нема бждатъ 8, нека бждатъ 7 милиона. Измѣни ли се общиятъ обломъ отъ 20 милиона лева златни? Никогатъ не се е измѣнялъ. Той е консервативенъ данъкъ. Никой не е посмѣлъ да го увеличи; все тамъ стои — 20 милиона лева. При разхвърлянето му какво ставаше? При разхвърлянето му ставаше това, че преди войнитѣ единъ декаръ земь срѣдно въ нашето царство плащаше близо 50 стотинки златни; . . .

Министъръ П. Тодоровъ: 44.

А. Ляпчевъ (д. сг): 44, но срѣдното бѣше 50 стотинки — това бѣше данъкътъ върху земята. — . . . сега г. министърътъ на финанситѣ вида; и ви казва: вмѣсто да плащате данъкъ върху общия доходъ, ще иззема приходитѣ, които сж за тази година — само за тази година се отнася това — ще ги иззема отъ декларациитѣ и ще ви обложатъ съ данъкъ върху земята. Колко смѣтате, г. министре, че ще бжде данъкътъ върху земята?

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Вѣроятно 350 милиона лева.

Министъръ П. Тодоровъ: 320 милиона.

А. Ляпчевъ (д. сг): 320 милиона дѣлено на 40 и нѣколко милиона декара — мисля 46 милиона — . . .

П. Петровичъ (д. сг): Дава 6½—7 л. на декаръ.

А. Ляпчевъ (д. сг): . . . дава 7 л. на декаръ, 7 л. на декаръ ще рече 1½ килограмъ пшеница — съ толкова се плаща данъкътъ. 50 стотинки златни — това ще каже 2½ килограмъ пшеница на времето. Па и сега, като превърнете 50-тѣ стотинки златни и ги умножите на 25 пъти, ще му намѣрите смѣтката.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): А косвенитѣ данѣци колко сж? 2¼ милиарда.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ще дойда да говоря и за косвенитѣ данѣци.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Ама елате — говорете де.

А. Ляпчевъ (д. сг): Бждете спокойни. — Мѣрката, която предлага финансовиятъ министъръ за тази финансова година, за мене е едно голѣмо облекчение на селското земеделѣско население. И ако се намѣрятъ шротивници отъ тѣхна страна (Сочи земеделѣцитѣ), азъ, на негово мѣсто, ще си оттегля законопроекта.

Идва другиятъ въпросъ — за въ бждаще какво да бжде? Азъ ви повтарямъ, че за въ бждаще, освенъ за тази година, ние очакваме отъ финансовия министъръ единъ по-обстоенъ законопроектъ, който ще обложитъ тази материя по-иначе. И да кажа още сега, моео мнение. Данъкътъ върху общия доходъ трѣбва да сжществува; неговото ниво,

неговиятъ екзистенциален минимумъ трѣбва да бжде високъ. Колко ще го направя той, не знамъ. Но данъкътъ върху земята, при условията, при които живѣемъ днесъ, не може освенъ да бжде и той единъ данъкъ държавенъ. Отъ това селянитѣ нѣма да загубятъ. Но тѣ ще загубятъ много, когато данъкътъ върху приходитѣ се увлѣче въ тѣхъ.

Паки г. Сакаровъ ви припомни, че не бива да има единъ данъкъ, който пречи на стопанската дейность, на стопанското развитие. При налитѣ икономически условия, при нашата беднотия, при нашето закъснѣло земеделѣние, което ужъ поощряваме, ако ние наложимъ единъ данъкъ върху приходитѣ, ще пострадатъ, увѣрявамъ ви, всички ония земеделѣци, които сж пионери за развитието на нашето земеделѣско стопанство днесъ — всички тѣ ще пострадатъ. И затуй трѣбва да има една планоустроенность. Не трѣбва да се бърза. Нека се задоволимъ съ едно облагане на върховетѣ и нека постепенно, съ течението на времето, да слизаме по-надолу. А за да бжде данъкътъ по-справедливъ, трѣбва персоналитѣ да бжде по-подготвени и населението по-привикнало на той видъ данъкъ.

Нѣколко бележки върху самия законопроектъ. Азъ мисля, че ако нѣма нужда отъ специално постановление въ постановлението, въ което се изброява кои приходи се освобождаватъ отъ той данъкъ, то поне г. министърътъ на финанситѣ трѣбва тукъ да даде една декларация, какъ разбира той, че неговата администрация ще прилага закона не само по отношение дневнитѣ пари, получавани отъ държавнитѣ служители, не само по отношение дневнитѣ пари, получавани отъ насъ, въоруднитѣ представители, ами и по отношение дневнитѣ пари, получавани отъ служителитѣ въ другитѣ обществени учреждения. Кои счита той обществени учреждения? Азъ смѣтамъ, че обществени учреждения сж и акционернитѣ дружества. Какъ ще постъпи финансовата администрация по отношение на единъ служителъ въ едно кооперативно дружество, който получава дневни пари: дали ще му ги счете като разходъ и ще ги освободи съвсемъ отъ данъкъ? Дали тѣй ще се разбира закона? Азъ бихъ желалъ г. министърътъ да се обясни по той въпросъ.

На второ мѣсто трѣбва да се разбере ясно отъ финансовата администрация, когато се опредѣля поземелния данъкъ, че не само нѣма да се взематъ въ съображение доходитѣ отъ непосрѣтнитѣ имоти — нивы лозя и пр. — макаръ да сж вписани въ декларация, която ще служи днесъ за основа на облагането, но нѣма да бждатъ предметъ на облагане и доходитѣ отъ крава, отъ конь, отъ волъ и пр., свързани съ земеделѣското стопанство. Това трѣбва ясно да се опредѣли.

На трето мѣсто азъ ще направя едно предложение, макаръ и не формално сега. Ние поне той шкъ трѣбва да направимъ едно разграничение на поземелния данъкъ: земя, която се обработва прѣко отъ стопанина, въ смисълъ, която се стопанисиа отъ него — било че тая земя е 50 декара: било че тя е 1000 декара, или колкото и да бжде — трѣбва да подлежи на едно общо облагане, тѣй както е предвидено въ закона; но земя, която се дава на изполища, азъ бихъ желалъ по той законъ да бжде обложена въ единъ по-голѣмъ размѣръ, да бжде обложена двойно, ако не и повече.

П. Стояновъ (д. сг): А угаритѣ?

А. Ляпчевъ (д. сг): За угаритѣ е лесно да се разбере. Угаритѣ ще си платятъ поземелния данъкъ, безспорно.

П. Стояновъ (д. сг): Съ облагането на угаритѣ данъкътъ се увеличава 30%.

А. Ляпчевъ (д. сг): Дали съ 30% се увеличава той данъкъ, не знамъ, но забележете, че угаритѣ нѣма защо да се облагодетелствуватъ.

П. Стояновъ (д. сг): Съвършено вѣрно. Но съ 30% се увеличава данъкътъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Може да се увеличава, но нѣма защо да се облагодетелствуватъ угаритѣ.

П. Стояновъ (д. сг): Не е въпросъ за облагодетелствуване, но за смѣтка.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да, за смѣтка. Угаритѣ нѣма защо да се освобождаватъ отъ данъкъ.

Н. Бозвелиевъ (с. д): Ще увеличатъ данѣка.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Ами ще увеличатъ данъка защото това е данъкът върху земята. Той ще е за една година, а за всяка година. Този въпросъ тукъ не е на мѣстото си. Данъкътъ върху земята се плаща и отъ този, който я работи, и отъ онези, който не я работи.

П. Стояновъ (д. ст.): То се знае.

А. Ляпчевъ (д. ст.): Ясно е, че комисията е определила по-високъ налогъ тамъ, дето е имало повече угари — не вече 50 ст. златни; а сигурно има такива мѣста, които сж плащали и 20 ст. златни. Така че това нѣма никакъ общо съ въпроса.

Думата е за поземелния данъкъ, когато земята ще се обработва отъ самия стопанинъ, а се дава на изпозилца. Въ такъвъ случай азъ бихъ желалъ поземелниятъ данъкъ да бъде увеличенъ. Защо? Нѣмаме други средства по-силни за да запазиме земята за онези, който я работи, освенъ да изведеме частъ отъ дохода на онези, който не я работи. Защото, като отнемемъ чрезъ данъкъ известна частъ отъ неговия чистъ доходъ, нареченъ рента, вие ще намалите въ рента мѣркъ 20 пкти повече на събрания данъкъ цѣната на; земята му. Ако съ 50 ст. златни депълнителенъ данъкъ обложите единъ декара земя, понеже е дадена на изпозилца, вие съ това намалите най-малко съ 10 л. златни цѣната на декара — т. е. 20 пкти. По този начинъ се постига това, къмъ което всички въ тази Камара до единъ се спрематъ. Защото не вървамъ да се намѣри човѣкъ, който да излѣзе и да каже, че желамъ да поощри мързела; не вървамъ да се намѣри човѣкъ, който ще има тупето, сурата, да излѣзе тукъ и да шпропѣдва, че трѣбва да се поощри спекулата съ каквото и да е, особено съ земята. Такава политика се самоубиватъ, тѣ не могатъ да съществуватъ; такова ги нѣма.

Следъ тия поправки и при надеждата, да се видимъ по-скоро при единъ законопроектъ по-обширенъ, по-обемистъ по тая материя, за да се уреди тя за по-продължително време, азъ свършвамъ нѣколкото думи, които бѣхъ предизвикалъ да кажа отъ говора на г. Сахаровъ. (Продължителни ржкопѣсвания отъ стенографиститѣ)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Константинъ Бозвелиевъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Часътъ е 8.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Давамъ Ви думата, г. Бозвелиевъ, поворете.

К. Пастуховъ (с. д.): Ако ще смѣта Събранието за нужно да продължи заседанието следъ 8 ч., нѣма защо да говори сега.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля Ви се! Има думата г. Бозвелиевъ.

К. Бозвелиевъ (с. д.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Вземамъ думата, за да изтъкна становището, което нашата група заема върху нѣколко точки отъ предложения законопроектъ. Преди всичко искамъ да обърна вниманието ви тукъ върху туй, върху което и други преди мене обърнаха вниманието ви, а то е липсата на екзистенциминимумъ въ тоя законопроектъ за приходния данъкъ. Безъ тоя екзистенциминимумъ, г. г. народни представители азъ не мога да си представя какъвъ може да бъде данъкътъ върху общия доходъ. Както се каза, нѣма въ свѣта такъвъ данъченъ законъ, който да не освобождава отъ облагане една минимална частъ отъ доходатъ на хората. Това е преди всичко принципъ на справедливостъ, за който принципъ навсякъде въ свѣта се бори модерната демокрация, защото безъ тоя принципъ голѣмитѣ народни маси сж изложени на едно отгѣчение, което влияе твърде зле върху тѣхния животъ. Да облагамъ всички доходи на хората, както прави нашия законопроектъ, това значи да облагамъ и последния залькъ на бедняка. Въ разбирането на модернитѣ финансиста влиза тоя принципъ: данъкъ трѣбва да се взима отъ онова, което е излишъкъ следъ искриването на най-необходимитѣ нужди на живота, и че жестоко и недоброявѣтелно е да се отнема залькъ на бедния да се лишаватъ неговитѣ деца отъ това, което е необходимо за тѣхното съществуване, защото навсякъде въ свѣта днешната държава, макаръ и въ тоя си видъ, буржоазна държава, все пакъ е съзнала необходимостта да вземе всички мѣрки, които покровителствуватъ широкитѣ народни маси. Това е въ интереса на са-

мата държава. И още виждаме редъ мѣрки по само въ данъчната система, още виждаме редъ други мѣрки въ тѣй наречената социална политика, съ които се стреми днешната държава именно къмъ това — да се облекчи живота на широкитѣ народни маси. Вие виждате, наприимѣръ да се насърчаватъ кооперациитѣ като учреждения, които служатъ на интереса на тия маси; вие виждате да се взематъ мѣрки за запазването на дребната собственостъ, чрезъ тѣй наречения законъ за хомшата, отъ посегателства на кредитори съ една единствена целъ: да се даде възможностъ на дребнитѣ съществуваня да живеятъ, да съществуватъ. Израздането на широкитѣ народни маси навсякъде не е въ интереса на държавата; намаляването деспотичността на тия маси се отразява и въ областта на поминака, и въ всички области на общественния животъ. Ето защо данъкътъ ще трѣбва да има предъ видъ тая целъ. Азъ зная, че съ фискални мѣрки не ставатъ социални преобразования, и нѣма кой да иска това, но съ фискални мѣрки може да се облекчи, а може и да се отгѣчи живота на тия, които сж икономически зле, които сж икономически слаби. Та, казвамъ, отъ всѣко гледище единъ общоходоходенъ данъкъ безъ екзистенциминимумъ е една безмислица. Г. г. народни представители! Ако се води борба въ всички държави за възвѣждането на този данъкъ, като данъкъ най-справедливъ, то е за да се постигнатъ две цели: първата е, както казахъ, да се облекчи живота на икономически слабитѣ, а втората — да се даде възможностъ на държавата да добѣе повече средства, като се въведе прогресивното облагане на голѣмитѣ доходи.

Когато се говори за екзистенциминимумъ, трѣбва да се разбира сума, която да заслужава това име. Защото сумата 5—6 хиляди лева, която бѣше предвидена по-рано въ закона, а отсѣе премахната, не представлява никакъвъ екзистенциминимумъ, тя не гарантира нито най-минималното съществуване на едно семейство. При сегашната валута на лева такава една сума е смѣшна. Следователно като екзистенциминимумъ трѣбва да се приеме една по-голяма сума — една сума отъ 20—25.000 л., която да бъде освободена отъ облагане.

Азъ зная какво може да се върази на това: ако такава сума бъде приета за екзистенциминимумъ, въ хазната малко пѣщо ще постанѣ. И ще ми се изтъкне таблицата, споредъ която 90% отъ данъкоплатцитѣ, засегнати отъ общия подоходенъ данъкъ иматъ до 20.000 л. доходъ. И това възражение само по себе взето е основателно, ако приемемъ, че обложениитѣ въ таблицата доходъ а действителния доходъ на данъкоплатцитѣ въ България. Но когато единъ толкова компетентенъ човѣкъ въ тази областъ, какъвто е г. Петровицъ, ви каже, че деклариратата и обложената сума е една незначителна частъ отъ това, което съставлява действителния доходъ на едритѣ данъкоплатци, очевидно е къде трѣбва да се търси цѣрѣтъ на злото, очевидно е че държавата трѣбва да приобѣва до всички нѣкви конгресни средства, които и г. Петровицъ посочва за да улови тѣзи доходи, които се укриватъ. Истината е, че болното мѣсто, Ахилесовата пета на прогресивно-подходния данъкъ, това е мъжътотията да се констатира, да се улови действителния доходъ на данъкоплатцитѣ. И доколкото съмъ се ровилъ въ финансовата литература, азъ съмъ ималъ случай да средна и да узная къмъ какви различни системи, къмъ какви различни средства нѣкои държави сж приобѣвали за да могатъ да установятъ приблизително поне — защото установяването на цѣлния доходъ на данъкоплатцитѣ навсякъде не е постигнато — на дохода, за да могатъ справедливо да го обложатъ. Мене ми направи впечатление спази система, която американскитѣ Съединени щати сж въвели за установяване на доходитѣ, а именно декларационната клетвена система, споредъ която всѣки данъкоплатецъ е длъженъ, като подава декларация да даде въ същото време клетва, че посоченитѣ отъ него доходи сж действителнитѣ му доходи.

Ц. Пупешновъ (д. ст.): Азъ съмъ се срещалъ съ американци. Вижете колко е процентътъ на тѣзи, които сж декларирали върно, и тогава кажете дали заслужава да се гълне човѣкъ и дали не го каратъ да се гълне лѣжливо.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Следъ 10-годишна практика единъ американски политико-икономъ, финансистъ, казва: „Тая система се е обърнала на школа за клетво-престъпления, и американския народъ, благодарение на тая система, се е обърналъ въ една клетвопрестъпническа нация, защото се е установило, че нито единъ на 100 данъкоплатци не е казалъ действителния си доходъ. И това е накарало въ

Америка, въ Англия и въ други държави да търсят други средства за проверка на декларациите. Г. г. народни представители! Имало е едно време единъ принципъ съществено или публично контролиране на доходите. Всяка декларация съ всичките ѝ подробности се публикува и се прави достояние на всички данъкоплатци, като се дава право на всички данъкоплатци да дава показания, дето забележи, че има укриване или неправилно посочване на доходи.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Извинете, г. Бозвелиевъ.

Г. г. народни представители! Часътъ е 8. Други заявления нѣма. Следъ това ще говори г. министърътъ на финансите . . .

Министър-председател А. Ц. Цанковъ: Азъ моля да се продължи заседанието докато свърши г. Бозвелиевъ.

Председателстващ д-ръ Б. Вазовъ: Които сж съгласни да се продължи заседанието докато свърши г. Бозвелиевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Министрство, Събрание то приема.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Допусната е най-широка гласностъ въ манипулацията на облагането, въ констатирането на доходите, защото основателно се казва, че всички данъкоплатци въ една държава сж единъ за другъ солидарни дължници, защото ако единъ укрие дохода си и държавата не може да събере това, което ѝ е нужно за покриване на нейните разходи, тя ще бъде принудена или да увеличава данъците или да създава нови данъци и съ това да облага всички данъкоплатци въ своята страна. И отъ тамъ се ражда правото на всички граждани да става, така да кажа, вискателъ, да се интересува и да се старее да установи действителния доходъ на А, Б, Ц, които сж имали тулото да скриватъ своя сжщински доходъ. И азъ си спомнямъ единъ случай въ нашия градъ Казанлъкъ, където нѣкои търговци-милионери имаха това безсрамие въ своите декларации да посочватъ доходъ отъ 20—30—50.000 лева.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Шишковъ.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Цѣлятъ градъ се взамути отъ това и всички единъ, който знаеше нѣщо за търговията, за печалбите на тѣзи хора, го съобщи. И азъ зная даже случаи, където бѣше констатирано укриване на печалби отъ войната на милиони лева. Та, казвамъ, едно средство за контролиране и установяване действителния доходъ на данъкоплатците, е тази публична проверка, тази обществена проверка, която дава възможностъ на държавата да узнае поне приблизително истинския доходъ на данъкоплатеца. Има целъ редъ други средства както въ Швейцария, тъй и въ Англия. Едно такова средство е тъй наречената инвентаризация на имотите следъ смъртта на всички данъкоплатецъ. Държатъ се точни регистри и се сравнява какво е посочилъ той отъ своите имоти като доходъ. Въ Швейцария е предвидено за едно констатирано укривателство да се вземе 10-годишенъ данъкъ назадъ. Редъ спроти мѣрки сж взети, които турятъ въ респектъ всички данъкоплатецъ и го поставятъ подъ страхъ, че при едно отариване на укривателство ще пострада зле както той, така и неговото потомство. Въ всички случаи стремекътъ на модерната демокрация е установяването на единъ общъ прогресивно-подходящъ данъкъ, защото, както казахъ, този данъкъ е, съ който може да се достигне до едно идеално справедливо облагане. Безъ съмнение прилагането на този данъкъ срѣща опозиция отъ много страни. И ако разгледаме финансовата политика на различните държави, ние ще видимъ каква дълга, непрестанна борба се е водила въ тия страни, където прогресивно-подходящиятъ данъкъ е установенъ. Разбира се много лесно е да се разбере защо и това: този данъкъ засѣга интереси и ги засѣга чувствително. И понеже е въпросъ за прогресивно облагане, за изземване по-голяма частъ отъ печалбите на онези, които повече печелятъ, очевидно е, че всички тѣзи класи, всички тѣзи съсловия, които се засѣгатъ отъ този данъкъ, ще водятъ борба противъ него. Така напр. въ Франция въ продължение на 20 години сж внесени редица законопроекти въ Камарата,

които или сж били отхвърляни, или сж останали въ комисията.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Тия законопроекти събориха двадесетъ кабинета.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Едва въ 1914 г. проектътъ на Кайо биде гласуванъ. Но всичко това, г. г. народни представители, се обяснява не съ нѣкакви дефекти, които лежатъ въ принципите на този данъкъ, а въ туй, както ви казахъ, че засѣга интереси на влиятелни лица и съсловия, и представителитъ на тѣзи интереси упоритѣбно всичко, за да забавятъ прилагането на този данъкъ или съвсемъ да го отстранятъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Цѣлата парижка преса бѣше подкупена да пише противъ подходящия данъкъ, както и противъ пропорционалната изборна система. Като се въведе нѣкъде подходящиятъ данъкъ, саботира се отъ буржоазията неговото прилагане. За юлкарскъ харчатъ 100.000 франка годишно, а за данъкъ не даватъ даже 20.000 франка.

К. Бозвелиевъ (с. д.): У насъ, въ България, има много причини, които не благоприятствуватъ за въвеждането на този данъкъ — това азъ го признавамъ. Колкото една страна е по-слабо развита икономически, толкова по-малка става манипулацията съ този данъкъ. Но ако дори въ Русия преди 20—25 години ставаше въпросъ за въвеждането на този данъкъ, им единъ знаменитъ професоръ, какъвто е Озеровъ, въ една своя статия въ списанието „Руско икономическо общество“ се изказваше, че и въ Русия може да бъде приложенъ този данъкъ, макаръ не изобщо, но като начало, и постепенно да се усъвършенствува и да се прилага съгласно условията на руския животъ, азъ не зная защо и у насъ, въ България, да не може да бъде приложенъ този данъкъ напълно.

Р. Василевъ (д. ст.): Ама болшевиките въведоха десетъкъ.

К. Бозвелиевъ (д. ст.): Но общъ повикъ, казватъ, се чува отъ всички страни на България срещу този данъкъ. Вѣрно е, и азъ съмъ свидетелъ на този повикъ, но азъ зная на какво се дължи този повикъ. Азъ имамъ дори при себе си една селска резолюция, въ която се обявяватъ противъ този данъкъ въ формата, въ която той бѣше приложенъ и — забележително е това — искатъ прилагането на чистия прогресивно-подходящъ данъкъ. Не противъ принципа се обявяватъ хората, а противъ начина на прилагането на закона. Азъ не зная кой селянинъ ще бъде противъ това да плати данъкъ споредъ своя доходъ. Ако има нѣщо, което тежи на хората, то е туй, че въ процеса на определянето на този данъкъ, както видѣхме, се допускатъ произволи, влияюща неправди — отъ двама съседни, еднакви по материално състояние, еднакви по доходъ, единиятъ се облага съ 1.000 л., а другиятъ се облага съ 50 л. Това е, разбира се, възмутително и това е, което кара хората да вдигнатъ шумъ и да вникатъ противъ данъка, срещу противъ начина, по който той се облага.

Сега, споредъ законопроекта, данъкътъ върху общия доходъ се отпѣня за селяните и се замѣня съ стария поземеленъ данъкъ. Е ли поземелниятъ данъкъ по-справедливъ, ще ли задоволи той селянина? Въ единъ въпросъ, отговорътъ на който ми се вижда не твърде съмнителенъ. Защото, ако се попитаме, има ли я тая справедливостъ въ поземелния данъкъ, ще видимъ, че я нѣма. Когато на данъка върху общия доходъ несправедливостта е въ начина на прилагането, на поземелния данъкъ несправедливостта лежи въ самата му основа. За да не повтарямъ, ще напомня само това, че поземелниятъ данъкъ, понеже е на декаръ, се налага еднакво и върху работна, и върху неработна земя, че той се налага еднакво и върху земя, която се сѣе съ култура, която дава съвсемъ малъкъ доходъ. Истина е, че има една корекция за земи засѣти съ нѣкои култури, каквито сж тютюна и ориза, които земи се облагатъ допълнително. Обаче дори и това като приемемъ, мисаръ всички декаръ, засѣянъ съ оризъ или засѣянъ съ тютюнъ, еднакъвъ приходъ дава? Очевидно не. И като е тъй, за каква справедливостъ може да се говори? И сетна, облага се — какво? — облага се всичко: и семето, и труда, и всичко, което се влага въ производството. Това не е облагане на дохода, а е облагане на брутото приходъ. Данъкътъ върху общия доходъ се предпочита, защото още, че той държи сметка

за личното и имотно състояние на данъкоплатеца. Вие имате двама данъкоплатци, които получават по един и същ доход, да кажем 50 хиляди лева, но единият данъкоплатец е претоварен с дългове и от тия 50 хиляди лева доходът плаща лихви. При поземелния данък, вие не правите разлика между тия двама данъкоплатци, облагат ги еднакво, когато при данъка, върху общия доход се влиза в положението на втория данъкоплатец, прави се изчисление и се привежда доходът му към неговия чист вид, към това, което действително съставлява неговъ доход. Казахъ одеве, че слабата страна, Ахилесовата пета на данъка, върху общия доход е мъжнотията за констатиране на действителния доход. Но трѣбва да прибавя, г. г. народни представители, че тая мъжнотия е преди всичко за доходитѣ отъ движимия капиталъ, защото доходитѣ отъ недвижкия капиталъ много лесно могат да се констатиратъ. Следователно, доходитѣ на нашия селянинъ могат много по-лесно да се констатиратъ, отколкото доходитѣ на кой да е търговецъ, на кой да е другъ човѣкъ, който има доходи отъ движимъ капиталъ, отъ акции, отъ влогове и т. н. Нивата на селянина е налице и винаги може да се констатира селна ли е или не е селна, какво дава тя годишно, какво се харчи за нея — за всичко това много лесно може да се направи смѣтка. И чувалъ отъ нѣкои селяни да казватъ: да ни облажатъ, но да възложатъ на общинския съветъ да провери, ще му дадемъ точна смѣтка какъвъ е горе-долу доходътъ ни.

Р. Василевъ (д. ст.): Села законътъ изрично възлага на общинскиятъ съветъ да контролиратъ декларациитѣ, обаче никой съветъ не е направилъ това.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Никой съветъ не е направилъ това, защото досега така се прилагаше законътъ: не се определяше действителниятъ доходъ отъ работната земя, а отъ горе се определяше нормата на дохода.

М. Донсузовъ (с. д.): Отъ тукъ се заловѣдва: толкова милиони данъкъ се иска отъ еди кои околии.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Тѣй както се прилагаше данъка, той не беше подоходенъ, а размѣтеленъ данъкъ. Въ министерството чисто и просто раздѣлятъ предвидената въ бюджета сума по окръзи и околии и казватъ на всѣка околия: ще съберете толкова данъкъ. Казвамъ, това ще е подоходенъ данъкъ, това е размѣтеленъ данъкъ, който никогато не може да бъде справедливъ, защото определятъ ти единъ доходъ, какъвто ти го имашъ. Ето, напримеръ, въ тази революция, която ми е изпратена отъ едно село въ Казанлъшка околия, отъ какво се оплакватъ. Опредѣлили за това село отъ единъ декарь сръденъ доходъ 130 кгр. зърнени храни. Е добре, агрономътъ, като е проверилъ въ време на хармана какъвъ е доходътъ, намѣрилъ е, че сръдниятъ доходъ е 83—85 кгр. на декарь, а принуждаватъ селянитѣ да плащатъ не на 85 кгр. доходъ отъ декарь, а на 130 кгр., значи 50—60% повече.

Д. Нейковъ (с. д.): Така дошло на калема.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Ето отъ това се оплакватъ. Но ще кажа пакъ, че това не е действителенъ данъкъ върху дохода, а единъ произволенъ размѣтеленъ данъкъ, който не може да носи името данъкъ върху дохода.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Това е единъ произволъ.

К. Бозвелиевъ (с. д.): Ако замѣняването на този данъкъ върху дохода съ поземеленъ данъкъ декара известно облекчение, то това облекчение нѣма да бъде за дребнитѣ стопани. Имайте предъ видъ, г. г. народни представители, че 50% отъ нашитѣ селяни сѫ хора, които притежаватъ

до 20 декара земя, а това значи, че половината отъ земледѣлитѣ вие не облекчавате. Защото азъ ви питамъ: отъ 20 декара земя какъвъ доходъ може да се получи? Този доходъ едвамъ ще стигне за покриване необходимитѣ разходи за съществуването на едно селско семейство.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): 1.800 кгр. жито ще даде.

К. Бозвелиевъ (с. д.): То значи да се вземе отъ зѣлтка на хората, както казватъ, а да се напълни държавната казна. Както щете, но това е една несправедливостъ, която всѣко правителство, което смѣта себе си малко-много народно правителство, би трѣбовало да избегне.

Д-ръ Н. Сакаровъ (к): Ти ще ги обидишъ. (Сочи министритѣ).

К. Бозвелиевъ (с. д.): Едно има, което може да ни кара донѣкъде да се примиримъ съ повръщането напозадъ къмъ поземелния данъкъ — то е декларацията на г. министра, че това законодателно положение е временно. Ние не можемъ да си представимъ прогресъ въ нашата страна, г. г. народни представители, безъ едно въвеждане на една по-справедлива данъчна система. Както щете да приказвате, но нашитѣ данъци досега сѫ почивали на съвършено неадекватни начала, и съ това облагане, което всѣка година расте, защото растатъ разходите на държавата, се върши една въшиоша несправедливостъ. Не е право онова мнение, че понеже всички сме равноправни граждани, непременно всички трѣбва да бъдемъ обложени еднакво, и че несправедливо би било съ единъ екзистенциминимумъ известна частъ граждани да бъдатъ освободени. Привежда ни се даже за примеръ онази наредба въ нѣкой кантонъ въ Швейцария, където на всѣки гражданинъ е наложена за плащане известна сума, равна за всички, за да се манифестира съ това принципътъ на равноправността на всички граждани. Азъ знамъ, че това води началото си отъ френската революция. Въ Франция съществувахе доскоро единъ данъкъ по два франка на глава, само и само, както казвалъ французитѣ — en titre d'indignation — да показва, че всички граждани сѫ равноправни и че, следователно, трѣбва да носятъ еднакъвъ данъкъ. Но това е една отживѣлица и една заблуда. Защото въ сѣщностъ, г. г. народни представители, днесъ нѣма човѣкъ освободенъ отъ данъкъ. Ако се освобождава отъ нѣкъ данъкъ чрезъ екзистенциминимума известна частъ отъ населението, това е залгъ, защото твърде добре знаемъ, че върху тази частъ отъ населението тежи единъ другъ данъкъ, много по-голямъ, който се нарича косвенъ данъкъ. Тия милиарди, които пълнятъ нашия бюджетъ, не се събиратъ отъ други, а отъ тия широки народни маси, които ще трѣбва да бъдатъ освободени отъ нѣкъ данъкъ като една компенсация за това, което плащатъ въ видъ на косвени данъци.

Азъ свършвамъ съ моятъ бележик. Настояването отъ страна на нашата парламентарна група е: първо, да се въведе единъ екзистенциминимумъ, и второ, да се предвидатъ въ закона всички нѣкви ефикасни средства, съ които би могла фискалната администрация да контролира действителния доходъ или поне приблизителния доходъ на данъкоплатеца, за да могатъ да се уловятъ онѣзи, които повече печелятъ и които по-лесно биха могли да носятъ държавния товаръ на своя гръбъ. (Ржкоплѣскания отъ социалдемократитѣ).

Председателстваващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Ще имаме заседание утре следъ обѣдъ съ сѣщия дневенъ редъ. Моля ви да дойдете по-рано, поне въ 3 ч.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 20 ч. 20 м.)

Подпредседатели: **Н. НАЙДЕНОВЪ**
Д-ръ Б. ВАЗОВЪ

Секретарь: **А. СТАЛИНСКИ**

Началникъ на Стенографското отделение: **Д. АНТОНОВЪ.**

СЪДЪРЖАНИЕ:

Отпуски , разрешени на народните представители: д-ръ Владимиръ Такевъ, Иванъ Горбановъ, За- хари Кръстевъ, д-ръ Кънчо Милановъ, Койчо Петровъ и Пани Ивановъ	1759
Питания:	
1. отъ народния представител Михаилъ Донсу- зовъ до министра на финансите и министра на правосъдието относително изнесенитѣ отъ плов- дивския жителъ Кирилъ Добруджалиевъ афери, вършени отъ висши чиновници при Министер- ството на финансите презъ време на бившето правителство (Съобщение)	1759
2. отъ народния представител Иванъ Ковачевъ до министра на вътрешнитѣ работи и народ- ното здраве относително насилія, вършени презъ време на изборитѣ (Съобщение)	1759
Предложение за приемане на държавна служба мин- нитѣ инженери Иванъ Н. Берладинъ, Николай Ивановичъ и други, руски подданници (Съоб- щение)	1759
Писмо отъ председателя на Пловдивския апелати- венъ съдъ, за даване разрешение отъ Народ- ното събрание за задържане подъ стража на- родния представител д-ръ Никола Максимовъ, подсъдимъ по углавното дѣло № 478/1924 г на същия съдъ (Съобщение и изпращане писмото въ комисията по Министерството на правосъ- дието и решение да се произнесе същата въ срокъ една седмица)	1759
Законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за данъка върху общия доходъ (Второ четене — продължение разискванията)	1759
Дневенъ редъ за следущето заседание	1778